

Збаразька централізована бібліотечна система
Центральна бібліотека
Методично-бібліографічний відділ

Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2020 рік

Збараж – 2019

УДК 01(477.84)
К 17

Укладач: Н. Сенчишин,
*провідний бібліограф методично-
бібліографічного відділу;*

Редактор: Т. Кульпа,
*завідувач методично-
бібліографічного відділу;*

Комп'ютерний набір: Н. Сенчишин

Відповідальна за випуск: О. Бойко,
директор ЦБС.

**К 17 Календар знаменних і пам'ятних дат
Збаражчини на 2020 рік [Текст] / Збараз. централіз.
бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.;
уклад. Н.Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2019. –
74 с.**

Видання містить інформацію про пам'ятні події краю та його видатних людей.

Адресується учителям, студентам, культурно-освітнім працівникам, а також усім, хто небайдужий до історії краю, його сьогодення, цікавиться і займається краєзнавством.

УДК 01(477.84)
© Збаразька централізована бібліотечна система, 2019

Від упорядника

«Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2020 рік» подає інформацію про пам'ятні події краю, уродженців та видатних людей, чиї життя та діяльність пов'язані із Збаражчиною.

Посібник відкривається переліком основних ювілейних і пам'ятних дат року.

Матеріал систематизовано за чотирма розділами:

- **Збаразький літопис від сивої давнини. Літопис Вишнівця.**
- **Перелік імен, що не увійшли до основного списку.**
- **Землі Збаразької славетні люди.**
- **Населені пункти Збаражчини.**

Збережена хронологічна послідовність, зокрема подається число, місяць (де можливо), найменування події, текстова довідка та бібліографія. Також додається список рекомендованої літератури, за допомогою якої було складено цей календар.

Розширити коло літератури цієї тематики допоможуть видання: «Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2020 рік», краєзнавчі бібліографічні покажчики, списки та попереджувальні довідки, видані Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою. Також для повнішого ознайомлення з життєвим і творчим шляхом видатних людей Збаражчини можна скористатися рекомендаційно-бібліографічними посібниками, виданими методично-бібліографічним відділом Збаразької ЦБС із серії «Наші славетні земляки», перелік яких вказано на сторінках цього календаря.

Добір матеріалу закінчено в квітні 2019 року.

Перелік основних ювілейних і пам'ятних дат року

Січень

80 років від дня народження *Гевка Богдана Матвійовича* (24.01.1940 – 19.03.2019) – доктора технічних наук, професора, заслуженого винахідника України.

Березень

80 років від дня народження *Вербовецького Володимира Антоновича* (17.03.1940) – поета, композитора, культосвітнього працівника.

Травень

100 років від дня народження *Маслюка Віталія Петровича* (04.05.1920 – 17.02.2005) – вченого у галузі літературознавства, перекладача.

60 років від дня народження *Хріна Володимира Федоровича* (12.05.1960 – 31.10.2012) – поета, культосвітнього працівника.

Червень

55 років від дня народження *Поліхи Ігоря Зіновійовича* (08.06.1965) – українського дипломата, надзвичайного та Повноважного Посла України.

60 років від дня народження *Багрія Петра Федоровича* (08.06.1960) – спортсмена, тренера РК ДЮСШ.

80 років від дня народження *Левківа Тараса Богдановича* (25.06.1940) – художника-кераміста, графіка..

Серпень

85 років від дня народження *Кіріндася Володимира Тригоровича* (01.08.1935 – 05.04.2012) – поета, публіциста, громадського діяча.

Вересень

120 років від дня народження *Смакули Олександра Теодоровича* (09.09.1900 – 17.05.1983) – вченого у галузях фізики та хімії, винахідника.

Жовтень

105 років від дня народження *Малевица Анатолія Павловича* (21.10.1915 – 09.06.1997) – педагога, краєзнавця, фольклориста.

Листопад

95 років від дня народження *Яремчука Іллі Петровича* (01.11.1925 – 23.05.2015) – мецената, громадського діяча.

60 років від дня народження *Кравчука Володимира Ярославовича* (10.11.1960) – поета, літературознавця.

Збаразький літопис від сивої давнини

- 1340 р.** Збудована церква св. Трійці в Чернихівцях. Це найстаріша церковна споруда на Збаражчині. Після упадку Галицько-Волинського князівства, польський король Казимир, загарбав Галичину. А Збараж входив в цей час до Кременецької волості, якою володів Юрій Наримунтович, один із князів литовських
- 1430 р.** Збараж захопили прихильники литовського князя Свидригайла, сина Ольгерда, в війні з Ягайлом (рідним братом).
- 1470 р.** Василь іменується князем Збаразьким. Починається рід князів Збаразьких. Родовий герб - зображає на блакитному фоні лицаря з червоним перопушом на шоломі, який сидить на білому коні. Кінь покритий малиною накидкою. Вершник списом пробиває пашу дракона. Дракон попелястого кольору, земля-зелена. Герб знаходиться у кімнаті гербів

Галичини в Львові.

- 1475 р.** Смерть князя Збарзького – Василя. Князем Збарзьким стає Семен, а після його смерті - Андрій.
- 1585 р.** В місті розвиваються ремесла: кушнірське, шевське, кравецьке, теслярське. Створено ремісничий цех: шевців, ковалів і т. д.
- 1600 р.** На місці Онуфріївського монастиря збудовано церкву Спаса. Князь Януш і його сини будують Новий Збараж в Токах і Ожигівцях.
- 1620 р.** Початок будівництва Збарзького замку, під керівництвом фортифікаторів італійця Андреа дель Аква та голландця Генріха ван Пеене.
- 1655 р.
вересень** Богдан Хмельницький разом з царськими військами прибув під Збараж.
- 1670 – 1672
рр.** Мандрівник Ульрих Вердум, який подорожував по Польщі, відвідав Збараж і писав: «Збараж – місто з титулом князівства і належить до князя Дмитра Вишнівецького. Новий Збараж лежить на рівнині при великому лісі, Старий Збараж - на горі пів милі від нового».
- 1675 р.
2 серпня** Велика турецька орда на чолі з Ібрагімом Шишманом спалили місто, зруйнували замок і монастир Бернардинів.
- 1755 р.** Побудовано Успенську церкву.
- 1755 р.** На місці зруйнованого монастиря князями Йосипом і Станіславом Потоцькими споруджено новий комплекс монастиря оо. Бернардинів.

- 1785 р.** У Збаражі проживало 5922 тис. населення, налічувалося 893 будинки.
- 1805 р** Збаразьку гімназію перенесено до Бережан.
- 1805 – 1816 рр.** У Збаражі працювала приватна гімназія в приміщенні монастиря оо. Бернардинів. Переважна більшість учнів були українці. Навчався майбутній польський письменник Корженьовський.
- 1810 – 1815 рр.** Збараж в складі Тернопільського краю переходить до Росії.
- 1815 р.** Збараж за Віденським договором відійшов до Австрії.
- 1880 р.** Розпочинається будівництво будинків для повітових служб самоврядування: будинок для суду, прокуратури, жандармерії; адміністративний будинок; будинок для староства.
- 1895 р.** Перший приїзд Івана Франка до Збаража. Виступ на селянському вічі 26 грудня. Знайомство з Антоном Грицуняком, розповідь якого лягла в основу повісті «Свинська конституція».
- 1895 – 1902 рр.** Будівництво шкільного приміщення для хлопчиків і дівчаток біля Воскресенської церкви, на місці дяківки.
- 1900 р.** За ініціативою Білинського у Збаражі засновано повітову філію товариства «Просвіти» ім. Шевченка. Головою філії обрано о. Олександра Заячківського.
- 1900 р.** В місті і повіті активно почались відкриватись читальні «Просвіти».

- 1910 р.** Розпочалося будівництво «Сокола» для поляків (тепер РБК).
- 1910 р.** В монастирі оо. Бернардинів почала працювати реальна гімназія з польською мовою навчання.
- 1910 р.
1 вересня** У Збаражі з ініціативи В. Білинського, А. Шмигельського, С. Шмігера відкрито перший клас української приватної гімназії. До 1914 року працювало 4 класи гімназії. Навчання перервала Перша світова війна.
- 1915 р.** Прокладено залізницю Збараж – Ланівці. У Збаражі побудовано новий вокзал.
- 1920 р.** Збаразька електростанція дає перший струм. Польська влада не дала дозвіл товариству «Рідна школа» на відкриття української гімназії в місті.
- 1920 р.
24 липня** Третя бригада 8-ої Червонокозачої дивізії більшовиків зайняла Збараж, який стає повітовим центром Галицької Соціалістичної Радянської республіки. У місці утворився ревком.
- 1920 р.
20 верес.** Польські війська зайняли всю Східну Галичину, в тому числі і Збараж. Колонізація і полонізація українського населення Збаражчини.
- 1925 р.** Відновлення осередків радикальної партії в селах повіту.
- 1930 р.** На Збаражчині почала діяти ОУН, повітовим керівником якої став молодий лікар Тарас Білинський.

- 1930 р.** Польський уряд ліквідував читальні «Просвіти» на Вишнівеччині, створено штучний кордон між Волинню і Галичиною – «Сокальський кордон». Заборонено передплачувати українські газети на Волині, які виходили в Галичині.
- 1930 р.** Загальні збори т-ва «Просвіта» обрали головою філії молодого лікаря Тараса Білінського, який протягом 9-ти років багато зробив для розвитку просвітницького руху на Збаражчині.
- 1933 – 1935 рр.** Будівництво української захоронки (дитячого садочка), яку посвятив єпископ Никита Будка.
- 1935 р.
5 вересня** До міста прибули сестри-служебниці, які стали виховательками української захоронки.
- 1935 р.** Засновано спортивне товариство «Сокіл», головою якого був Павло Тарашук. Створено футбольну команду.
- 1940 р.** Масове відкриття неповно-середніх та початкових шкіл у селах району.
- 1940 р.
10 січня** Новий адміністративний поділ. В межах Збаразького повіту створено 2 райони – Збаразький і Новосільський. Збараж стає райцентром Тернопільської області. Створення районних відділів.
- 1940-1941 рр.** Початок примусової колективізації сільського населення.
- 1940 р.** Згідно розпорядження Тернопільського КПУ(б) і облвиконкому №39 про організацію музею, бібліотек, кіноустановок в 38 районних центрах у Збаражі відкрито першу державну українську бібліотеку, з дитячим відділом при ній і сільські бібліотеки у великих селах, почав працювати районний будинок культури та кіноустанова.

- 1940 – 1950 рр.** Знищений старий єврейський цвинтар по вул. Грушевського (перше захоронення 1510 р.).
- 1945 – 1951 рр.** Відновлення репресій та депортація українського населення Збаражчини та Вишнівеччини. Боротьба ОУН-УПА проти більшовицьких поневолювачів.
- 1945 р. 12 лют.** Загинув на Волині Командир УПА «Північ» Клим Савур – Дмитро Клячківський, який народився в Збаражі.
- 1945 р. травень** Перехід частини УПА з Галичини через с. Шили Збаразького району у Волинські ліси. Подвиг невідомої героїні, яка, щоб забезпечити відхід частинам УПА стримувала наступ ворога (15 чол. застрелила, а сама підірвалася гранатою).
- 1945 р. червень** Відкрито Збаразьку музичну школу.
- 1945 р. жовтень** Поновила свою роботу Збаразька державна бібліотека та районний будинок культури.
- 1955 р.** Відкриття у місті школи механізації сільського господарства.
- 1955 р.** Почав працювати Збаразький соковинний завод.
- 1955 р.** Початок повернення з концтабору ГУЛАГу незаконно репресованих селян, але без місця прописки.
- 1960 р.** У місті споруджено перший п'ятиповерховий будинок.
Закриття Воскресенської церкви.
- 1965 р.** Від Збаразького району відійшов Лановецький район.
- 1970 р.** Відкрито СШ № 3 у селищі цукровиків.

- 1970 р.** Дав першу продукцію цукровий завод.
- 1970 р.** На приміщенні СШ № 2 відкрито меморіальну дошку про виступ І. Франка на селянському вічі.
- листопад**
- 1975 р.** Збаразьке сільське професійне училище перейшло на середню освіту.
- 1975 р.** Оновлено дах і вежі – куполи на будинку монастиря оо. Бернардинів.
- 1985 р.** На базі цегельного і ливарного заводів, цеху вентиляторів створено завод «Метеор».
- 1985 р.** Випущено пам'ятний значок на відзначення 500-річчя Запорізької Січі «Байда Вишневецький».
- 1985 р.** Урочисте відкриття меморіалу радянським воїнам, які полягли в роки Другої світової війни.
- 5 листопада**
- 1990 р.** Збаразька міська Рада перейшла в новий будинок.
- 1990 р.** Вибори до Верховної Ради УРСР. Перемога української демократії. Першим депутатом до Верховної Ради УРСР по дільниці 358 обрано Дмитра Павличка.
- 1990 р.** Створено хор «Просвіта», керівник Виклюк Володимир.
- 1990 р.** Відбулись вільні вибори до Збаразької міської Ради народних депутатів. Головою міської Ради обрано Ігоря Залевського.
- 1990 р.** Засновано товариство «Милосердя».
- 1990 р.** Відновлено «Союз Українок».
- 1990 р.** Створено осередок Християнсько-демократичної партії.

- 1990 р.** Газету «Колгоспне життя» перейменовано в «Народне слово».
- 1990 р.** Повернуто віруючим Успенську церкву.
- 1990 р.
8 липня** Створено осередок Української Республіканської партії.
- 1990 р.
липень** Створено осередок Української Демократичної партії, Спілку політичних в'язнів.
- 1990 р.
25 серп.** Вийшов перший номер української газети «Гомін» органу Народного Руху України. Редактор і видавець Дикий М. П.
- 1995 р.** Створено Братство УПА. Головою братства обрано Нестора Рудика.
- 1995 р.** Урочисте Богослужіння і посвячення «Будинку Молитви» в Збаражі.
- 1995 р.** Створено акціонерне товариство «Збараж-ГАЗ».
- 1995 р.** В замковому палаці відбулася науково-практична конференція, присвячена 400-річчю від дня народження гетьмана України Богдана Хмельницького за участю вчених з Києва, Львова, Чернівець, Тернополя і Збаража.
- 1995 р.** З'явилися праці П. Сороки «Поетичний світ Яра Славутича»; Т. Піщенко «Пізні квіти»; Л. Гонтарук «Подив».
- 1995 р.** Вийшла в світ найбільша праця тернопільчан «Тернопілля-95». У збірнику надруковані праці збаражан: Б. Ленартовича, В. Гриба, Л. Гонтарук, Б. Гевка, А. Малевича та інших.
- 1995 р.
7 червня** Вийшов у світ перший том «Книги пам'яті», Тернопільська обл. Збаразький район. Підготували Дерейко С. М. та Малевич А. П.

**1995 р.
8 червня**

Сесія міської Ради затвердила герб і хоругву міста. Визначено також і День міста – 6 травня (день Святого Юрія).

**1995 р.
7 липня**

Вийшов 28 номер районної газети «Народне слово», присвячений пам'яті Дмитра Клячківського.

**1995 р.
9 липня**

Відкриття пам'ятника – погруддя полковнику УПА Дмитру Клячківському (Климу Савуру) в Збаражі. Скульптор Володимир Мельник.

**1995 р
жовтень**

Вийшов перший номер газети Державного історично-архітектурного заповідника «Вісник історії краю» («ВІК»). Редактор С. Дерейко.

Літопис Вишнівця

- 1395 р.** Перша історична згадка про Вишнівець. Спорудження Старо-Вишнівецької фортеці на Збарзькій горі.
- 1530 р.** Споруджено призамкову Вознесенську церкву-усипальницю князів Вишневецьких.
- 1550 р.** Обрання Дмитра Вишневецького (Байди) старостою Черкаським.
- 1640 р.** Ярема Вишневецький розпочав будівництво великого замку у Новому Вишнівці на Замковій горі, а також католицького монастиря ордену Кармелітів.
- 1720 р.** Михайло-Сирватій Вишневецький перебудував замок в розкішний палац.
- 1740 р.** Вишневець перейшов у володіння князів Мнішеків, які прикрасили палац розкішними меблями, люстрами, плитками, придбали колекцію живопису, портретів, багату бібліотекою і рукописами.
- 1795 р.** Після приєднання Волині до Росії, Вишнівець, як центр волості, увійшов до Кременецького повіту Волинської губернії.
- 1920 р.** Звільнення Вишневеця від Червоної Армії військами УНР. У травні в Вишневецькому замку стояв штаб Головного отамана Симона Петлюри.

- 1920 р. серпень** Восьма Червоно-Козача дивізія зайняла Вишневець і навколишні села. Відновлено роботу волосного ревкому.
- 1920 р. вересень** Польська армія захопила Вишневець і Вишневеччину. Польський уряд спроваджує осадників-колоністів, яким роздав поміщицьку землю, запроваджує польську мову у діловодстві і школах.
- 1925 р.** В головному корпусі палацу князів Вишневецьких відкрито музей.
- 1940 р.** З частини Кременецького повіту утворено Вишневецький район, з центром у Вишневці.
- 1940 р. лютий-березень** Відкривається середня школа з українською мовою навчання. У Вишневецькому палаці відкрито сільськогосподарський технікум.
- 1940 р.** У селищі почав працювати райпромкомбінат, валянкова, трикотажна та шкіргалантерейна ф-ки.
- 1940 р.** Арешти серед української інтелігенції і православного духовенства.
- 1940 р.** Почали працювати районні культурно-освітні заклади: БК, б-ки, кінотеатр, а також лікувальні заклади.
- 1962 – 1970 рр.** Відбудовано замок князів Вишневецьких
- 1990 р.** У містечку відкрито пам'ятник Т. Шевченку (скульптор В. Одрехівський).
- 1995 р.** Свято 600-ліття від першої історичної згадки про Вишнівець. Спорудження пам'ятного знаку Байді Вишнівецькому.

Перелік імен, що не увійшли до основного списку

5 січня 1895 р. в с. Чернихівці Збаразького району народився **Джус Володимир Іванович** – винахідник, підприємець, громадський діяч. Закінчив ремісничу школу, працював механіком на фабриках і заводах. Автор багатьох винаходів, у т. ч. в літакобудуванні (скріплювач металічних частин, згодом поширились на медицину); зареєстрував 32 патенти у США, Великій Британії, Франції та інших країнах. Провадив своє підприємство, на якому виготовляли згадані скріплювачі. Відзначений подякою секретаріату оборони США. Перший президент (1948) і меценат Українського інституту Америки в Нью-Йорку, під який пожертвував будинок вартістю 225 тис. дол.

Помер Джус В. І. 19 червня 1964 року в м. Нью-Йорк.

15 січня 1910 р. в с. Розношинці Збаразького району народився **Смолій Іван Павлович** – педагог, психолог, філолог, літературознавець, вчений, бібліофіл, публіцист, громадський діяч. Закінчив Тернопільську гімназію (1929 р.), навчався на відділах класичної філології, класичної педагогіки (1936 р.), відділі української філології (1945-50 рр.) Львівського університету. 1954-71 рр. викладач психології, доцент, зав кафедри (1962-71 рр.) педагогіки і психології Кременецького (від 1969 р. – Тернопільського) педагогічного інституту (нині ТНПУ). Автор наукових, науково-методичних, науково-популярних праць із української мови та літератури, мистецтва, книговидавничої справи, музейництва. Досліджував творчу спадщину С. Крушельницької, Л. Українки, Ю. Словацького, В. Стефаника, Т. Шевченка та ін. Як власник домашньої бібліотеки (понад 4 тис. книг) долучився до збагачення книжкових фондів бібліотек та музеїв України. Помер Іван Павлович Смолій 9 червня 1986 р. в Тернополі, похований у родинному селі.

17 лютого 1915 р. в селі Дзвиняча, Збаразького району народився ***Кравець Сидір Тимофійович*** – видавець, журналіст, редактор, меценат, громадський діяч. У 1930-их рр. навчався у слюсарно-столярно-рільничій школі в містечку Вишнівець. Друкувався від 1935 р. в журналі «Каменярь» (м. Львів). У 1938 р. емігрував до Аргентини (м. Буенос-Айрес), де був співорганізатором української книгарні та видавництва «Промінь», згодом – видавництва «Перемога». В Аргентині видав понад 100 книжок українських авторів, створив бібліотеку ім. С. Петлюри (кілька тисяч книг). Редактор і видавець літературно-мистецького журналу «Пороги» (1949-1957 рр.), гумористичного місячника «Аркан» та молодіжного журналу «Юнацький світ» (від 1956 р.) органу Братства св. Покрови УАПЦ в Аргентині «Дзвін», заступник редактора тижневика «Наш клич», редактор г. «Рада» – органу сприяння УН Раді в екзіні, редагував і оформив календар-альманах «Відродження», брошури видавництва ім. Олега Ольжича. Автор численних статей в українській пресі Австралії, Аргентини, Канади, Німеччини, Франції. Від 1961 р. – в США (м. Філадельфія), де працював у друкарні газети «Америка». Від 1962 р. – в Нью-Йорку: видавець і редактор тижневика (від 1972 р. – місячник) «Наша Батьківщина». Випускав неперіодичне видання «Добридень!», «Привселюдність», «Інформатор». Як меценат надсилав в Україну книжки, котрі видавав, зокрема передав бібліотеку діаспорної літератури науковій бібліотеці м. Рівне.

2 березня 1950 р. в селі Кобилля Збаразького району народився ***Гришчук Григорій Григорович*** – журналіст, публіцист. Закінчив Тейківське профтех-училище (Росія), Бережанський технікум механізації та електрифікації с/г, факультет журналістики Львівського університету. Працював завідувачем відділу Збаразької районної газети і видання "Нове життя" (республіка Комі), заступником

редактора Гусятинської районної газети, редактором відділу політики і національного відродження першої демократичної газети у Західній Україні "Тернопіль вечірній". З 1994-го по 1997 рр. Григорій Грещук – редактор газети "Тернове поле". Працював прес-секретарем Тернопільської облради. З 1998 року – кореспондент обласної газети "Свобода". Григорій Григорович був членом Національної спілки журналістів України. Григорій Грещук є автором історичного дослідження про етапи формування адміністративно-територіальної цілісності Тернопільської області, яке він висвітлив у своїй книзі "Так поставало Тернопілля". Він також редагував навчальний підручник для загальноосвітніх шкіл "Основи релігієзнавства", автор монографії "Історія Койгородського краю" і низки наукових та публіцистичних статей в українській та зарубіжній періодиці.

Григорій Грещук був талановитим журналістом, активним борцем за незалежність України, наполегливим пошуківцем історії краю, цікавою, доброю і щирою людиною.

17 квітня 2018 року на 69 році життя після тривалої важкої недуги перестало битися серце відомого Тернопільського журналіста, громадського діяча і дослідника історії Тернопілля Григорія Григоровича Грещука.

18 березня 1880 р. у с. Нижчі Луб'янки Збарзького району народився ***Дудинський Роман Васильович*** – військовик, отаман (майор) УГА. Закінчив гімназію у Тернополі (1908) і Львівську політехніку (1913). Від серпня 1914 р. – комендант (командир) сотні УСС, брав участь у боях над Золотою Липою і Серетом, на г. Лисоня. В УГА командував запасним Кошем УСС у м. Станіслав (нині Івано-Франківськ), від початку 1919 – другою (Коломийською), згодом, тринадцятою бригадами. Після переходу УГА за Збруч потрапив навесні 1920 р. в більшовицький полон вивезений у концтабір Кожухов, біля Москви (нині РФ), у якому загинув 14 липня 1920 року.

9 квітня 1920 р. в с. Гнидава Збараського району народився **Шпак Юрій Васильович** – літератор, історик, учасник національно-визвольних змагань. Закінчив гімназію «Рідна школа» у м. Яворів (1937 р., нині Львівська обл.). Учасник Пласту, член ОУН. У 1940 р. при спробі нелегально перейти кордон між Польщею та УРСР у підпільному загоні ОУН був заарештований органами НКВС, засудження відбував в Магаданських концтаборах. Від 1945 р. – економіст у Кракові. Автор книг: «Слідами пам'яті» (1994), «Історії України» (у 4-х тт., К., 1996-97 рр.), статей у виданнях Польщі, США, Канади, України.

5 червня 1955 р. м. Збараж народився **Ярема Ігор Теодорович** – науковець, інженер-механік. Кандидат технічних наук (1988 р.), Срібна медаль Всесоюзного виставкового центру (1991 р., м. Москва). Інші нагороди. Закінчив Тернопільський філіал Львівського політехнічного інституту (1997 р.). Працював інженер-конструктором у ВПКТІ – світло (м. Тернопіль), від 1995 р. – завідувач галузевої науково-дослідної лабораторії ТНТУ. Розробки з участю І. Т. Яреми впроваджені на імпортному та вітчизняному обладнанні компресорних станцій магістральних газопроводів «Союз», «Уренгой-Помари-Ужгород», «Прогрес-2» та сховищах підземного зберігання газу зі значним економічним ефектом. Автор та співавтор понад 60 наукових праць, має 11 авторських свідоцтв на винаходи.

20 вересня 1980 р. в смт Вишнівець Збараського району народився **Король Євген Петрович** – спортсмен (вільна боротьба). Закінчив факультет фізичного виховання Тернопільського педагогічного інституту (2001 р., нині ТНПУ). Майстер спорту України (1999 р.), член ФСТ «Колос», бронзовий призер першості світу серед юніорів (1999 р.), бронзовий призер Універсиади України (2001 р.),

багаторазовий переможець Всеукраїнських та Міжнародних змагань. Кращий спортсмен Збаражчини 2004 р.

27 вересня 1930 р. в в. с. Грозьово Старосамбірського р-ну, Львівської обл. народився **Грозовський Микола Васильович** – педагог, краєзнавець. Після закінчення Старосамбірської середньої школи вступив у Львівський політехнічний інститут. На першому курсі 27 травня 1950 року був заарештований за національно-визвольну боротьбу і засуджений Військовим трибуналом Дрогобицької області терміном на 25 років (ІТЛ), 5 років з обмеженням прав, з конфіскацією майна. Каторгу відбував у Мордовії та під Омськом. Після повернення з каторги, де він відбув шість з половиною років, закінчив Бердянський педагогічний інститут, здобувши спеціальність вчителя математики. В 1967 році переїжджає на Тернопільщину, в 1968 р. одружується і з цього часу постійно проживає на Збаражчині в селі Базаринці. У 1975 році закінчив Тернопільський фінансово-економічний інститут за фахом – економіст. У 1991 році був реабілітований.

Працював у Будинку школяра м. Збаража; вихователем та керівником клубу «Дорогою батьків ідуть сини» при Збаразькому ПТУ №25.

Писав поезію, друкувався в районній пресі. В 1997 був виданий історичний нарис «Чотири села над Гнізною».

Помер 17 листопада 1999 року після важкої хвороби, похований в Збаражі.

15 жовтня 1935 р. в с. Золотій Слободі Козівського району Тернопільської області народився **Дмитраш Андрій Степанович** – кандидат технічних наук, виробничник, інженер, винахідник, автор 60 раціоналізаторських пропозицій та винаходів, понад 100 публікацій у фахових виданнях та галузевій пресі України, Польщі, Словаччини, Німеччини, Чехії, США. У 1958 році закінчив Львівський лісотехнічний інститут, у 1963 році – Київський інститут харчової

промисловості. З 1959 року – змінний інженер, згодом – заступник головного інженера Козівського цукрового заводу, з 1964 року – головний інженер, директор Борщівського цукрового заводу.

З 1971 року другою малою батьківщиною для Андрія Степановича Дмитраша стала Збаражчина. Сюди його призначено директором Збаразького цукрового заводу, який у 1973 році перший в області був нагороджений, на той час, досить високою нагородою – перехідним прапором СРСР, а згодом – більше 20 разів був переможцем Всесоюзних змагань. Двічі заносився на Всесоюзну Дошку пошани, а також отримав Почесну грамоту Президії Верховної Ради УРСР. За період роботи Андрія Дмитраша на керівній посаді було збудовано та введено в експлуатацію майже 12000 кв. м житлового фонду, а також стадіон, спортивний комплекс із волейбольним залом, басейнами, тиром, залами аеробіки тощо. Спортсмени заводу неодноразово ставали чемпіонами харчової промисловості України, а волейбольна команда була навіть чемпіоном СРСР серед харчовиків. У будинку культури, збудованому в 1989 році, діяло багато гуртків художньої самодіяльності. Зокрема, ансамбль пісні й танцю та драматичний гурток отримали звання народних самодіяльних колективів. У 2001 році А. Дмитраш звільнився з посади директора та, згодом, став керівником-координатором із виробництва цукру в Республіці Узбекистан. Відтак, разом із сином Юрієм, заснував ТОВ «ЛАД». З ініціативи Андрія Степановича та за його сприяння в м. Збаражі збудовано церкву Святих Павла і Петра, також фінансувалось будівництво Свято-Покровської церкви. Фірма «ЛАД» надавала допомогу організації «Карітас», геріатричному відділенню в с. Зарудді, Збаразькому 45 територіальному центру соціобслуговування, школі-інтернату, дитсадкам тощо.

А. С. Дмитраша занесено до Почесної книги м. Збаража.

14 листопада 1965 р. в с. Новики Збаразького району народився ***Сосновий Микола Михайлович*** – співак, автор пісень. Гран-прі всеукраїнських музичних фестивалів «Блакитний вогник» (2006, 2007, 2008 рр.) та інші нагороди. Закінчив Дубнівське культосвітнє училище (1988 р. Працював будівельником, музичним керівником Збаразького «Райагробуду» (1985-91 рр.), музичним керівником на Збаразькому цукровому заводі (1991-98 рр.). Від 1998 р. – методист драматичного жанру РБК, водночас – художній керівник у ВАТ «Збаражгаз». Виконавець авторських та українських пісень. Написав пісні на слова В. Кравчука, Д. Павличка, Д. Рибчинського та ін. авторські аудіоальбоми: «Щось, десь, колись» (2007, 2008 рр.), «Пісенний вернісаж від Збаражгаз» (2007 р), «Пісня буде поміж нас» (2008 р.)

29 листопада 1955 р. в с. Колодне Збаразького району народився ***Присяжнюк Василь Степанович*** – правник, заслужений юрист України. Закінчив Харківський юридичний інститут (1983, нині Національна юридична академія України). Від 1983 р. – працював помічником прокурора Маневицького району Волинської обл.; від 1995 р. – прокурор, старший прокурор відділу загального нагляду обласної прокуратури; від 1991 р. – прокурор м. Ковель; від 1998 р. – заступник прокурора Одеської обл.; 2000 р. – прокурор Рівненської обл.; 2001 р. – прокурор Запорізької обл.; 2002-2003 рр. – заступник Генерального прокурора України – прокурор м. Києва; член колегії Генеральної прокуратури України. Від 2004 р. – прокурором м. Київ. Василь Степанович є заслуженим юристом України (2002), Державним радником юстиції II класу (2001), почесний працівник прокуратури України.

У 1820 році в с. Чернихівці Збараського району народився **Грицуняк Антін Андрійович** – народний оповідач. Він був заможним господарем, неписьменним, складав притчі, дотепні оповідання, сатиричні мініатюри, легенди. У 1890-их рр., ставши симпатиком Русько-Української радикальної партії (РУРП), виступав на її вічах і передвиборних мітингах у Збаражі та селах повіту, Тернополі, Львові. В грудні 1895 р. і червні 1897 р. у Чернихівцях зустрічався з Іваном Франком, який записав й опублікував оповідання А. Грицуняка «Чоловіка не наситиш» (1898 р.), «Притча про графа Бадені» та «Розбійник і піп» (обидва у 1900 р.); на основі його розповіді І. Франко написав оповідання «Свинська конституція» (1896 р.).

Помер Грицуняк А. А. 29 березня 1900 р. у рідному селі.

У 1895 році в с. Базаринці Збараського району народився **Довгань Василь** – підприємець, громадський діяч. У 20-их роках ХХ століття приїхав до США, працював у Нью-Йорку, потім у Детройті, де заснував власну фірму. Від 1949 р. – член Українського робітничого союзу, в якому 29 років був головним радним, першим заступником, головою контрольної комісії. Борець із комуністичними ідеями серед робітників. Співзасновник і довголітній голова Української 26 вільної громади Америки. Співзасновник Злученого українського допомагального комітету Америки та ін. організацій, у який займав провідні становища. Активний у товаристві «Гайдамаки» та інших українських об'єднаннях.

Помер у грудні 1970 р. в м. Детройті, США.

У 1905 році в с. Лози (за ін. даними – смт Вишнівець) Збараського району народилась **Когуська Наталія Семенівна** – письменниця, журналістка, педагог, громадська діячка, почесна членкиня Союзу українок Канади. У 1928 р. емігрувала до Канади. Студіювала малярство у Франції та Італії. Голова Союзу українок Канади (1942-48рр.), редактор «Сторінки Союзу» в газеті «Український голос», голова

Комітету українок Канади (1943-46 рр.). З 1960 по 1990 р. – перший і незмінний редактор жіночого журналу «Промінь». Шевченківська медаль Комітету українок Канади, медаль м. Вінніпег від Клубу українських професіоналістів і підприємців, член Асоціації журналістів – українців Канади. Автор повісті «В полеті до волі», новел, наукової праці «Релігійні мотиви в творчості Лесі Українки». Підготувала «Ювілейну книжку до 25-ліття Союзу Української Молоді Канади» (1934 р.), історію Союзу українок Канади (1952 р.), нарис історії Союзу українок Канади «Дорогами сорокаріччя» (1966р.), історію Інституту св. Володимира в Торонто «Перед брамою» (1969 р.) та ін. У 1992 р. перебувала у Тернополі, де мала зустріч у «Союзі українок», зробила добродійний внесок на його розвиток.

У **1720** році в м. Збаражі народився **Осінський (Осинський) Антон** – скульптор доби рококо. Імовірно, учень Томаса Гуттера. До 1750 року працював у майстерні Івана Георгія Пінзеля в м. Бучачі, що справило значний вплив на подальшу його творчість. 1762 року в майстерні Осінського працювали Михайло Філевич, Матвій Полейовський, Іван Оброцький, Йосиф Ридванський, Павло Пйотрковський. Виконувались замовлення, пов'язані переважно з чином бернардинів. Жив на Краківському передмісті м. Львова біля костелу Марії Сніжної. У 1757 році разом зі скульпторами Полейовським, Оброцьким, Старевським, Штилем виступав відповідачем у справі несплати цехових податків. 1764 року за переліченими митцями судом закріплено право носіння шаблі, що підтверджувало високий статус у тогочасній суспільній ієрархії.

Помер 1765 року. Точна дата й місце смерті невідомі. Скульптури Святих Апостолів Петра і Павла тепер знаходяться в Тернопільській картинній галереї.

Роботи:

- Статуї головного вівтаря Домініканського костелу у м. Львові. Імовірно, найбільш ранній цикл робіт скульптора.

- Статуї Арона та Мелхіседека й табернакул головного вівтаря костелу в м. Лежайську (до 1755). Вівтарі в бокових навах і при стовпах головної нави (1755–1758). Статуї суттєво різняться за технічним рівнем 56 виконання, що пояснюється роботою цілої бригади майстрів під керівництвом Осінського.

- Розп'яття в головному вівтарі львівського костелу кармеліток черевичкових (близько 1753).

- «Це людина» з львівського костелу домініканок (1753).

- Комплекс із трьох вівтарів та амвон костелу в с. Лешневі (1755–1758). Авторство підтверджується документально.

- Цикл скульптур для вівтарів костелу Святого Антонія при монастирі бернардинів у м. Збаражі (1756–1759), відносять до найвищих досягнень Осінського. Центральний вівтар знищено пожежею в XVIII ст., збережені лише два бокові.

У 1920 році в с. Капустинці Збаразького району народився **Телев'як Петро Максимович** – громадський діяч. Діяльний в «Просвіті» та інших товариствах. Від 1941 р. – член ОУН. 10 липня 1941 року вступив до Української революційної армії (УРА), де пройшов військовий вишкіл. Після розпуску УРА три роки виконував завдання провідників ОУН.

Від 1944 року – на Заході, 1947 р. – в Англії (м. Лондон), учасник просвітянської роботи української діаспори, організатор гуртків художньої самодіяльності. Автор книги-спогадів «Від своєї долі не втечеш» (Лондон, 2000), публікацій у періодиці. У 1992, 1994 рр. приїжджав в Україну, зокрема на Збаражчину.

Землі Збараської славетні люди

24 січня

80 років від дня народження *Гевка Богдана Матвійовича* (24.01.1940 – 19.03.2019) – вченого, педагога.

Гевко Богдан Матвійович, доктор технічних наук, професор, заслужений винахідник України народився 24 січня 1940 р. в селі Нижчі Луб'янки Збараського р-ну Тернопільської обл. В 1957 р. з відзнакою закінчив Збараську середню школу № 2. У 1957-1962 рр. навчався на механічному факультеті Львівського сільськогосподарського інституту (тепер Львівський аграрний університет) за фахом «інженер-механік». По закінченню університету працював на посадах інженера-технолога, старшого інженера інструментального цеху. З 10.02.1971 р. – асистент кафедри технології машинобудування Тернопільського філіалу ЛПІ. З 1969 до 1971 рр. навчався в аспірантурі Української сільськогосподарської академії в м. Києві. 1.02.1971 року захистив кандидатську дисертацію на тему: «Розробка і дослідження дозаторів сипких матеріалів». Керівник роботи – акад. Василенко П. М. З 1974 р. – доцент кафедри технології машинобудування. У 1987 р. в Ростовському інституті сільськогосподарського машинобудування захистив докторську дисертацію на тему: «Науково-прикладні основи проектування гвинтових транспортних механізмів машин». З 1988р. – професор кафедри технології машинобудування. З 1974-го – завідувач кафедри технології машинобудування. З 1991 р. – проректор з науково-дослідної роботи. У 1990-му присвоєно звання «Заслужений винахідник України», у 1992 р.

– академік інженерної академії України. У 1991 р. за участю Гевка Б. М. та Рибак Т. І. було відкрито кандидатську раду зі спеціальності «Машини та засоби механізації сільськогосподарського виробництва», де головою спеціалізованої ради був Гевко Б. М. У 2002 р. був головою спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій за спеціальностями «Технологія машинобудування», «Процеси мехобробки, верстати та інструменти», «Піднімально-транспортні машини», які функціонують при Тернопільському національному технічному університеті ім. Івана Пулюя. Наукова школа Гевка Б. М. заснована у 1987 році. Основні напрямки її діяльності: розроблення конструкцій гвинтових транспортно-технологічних систем машин; розроблення технології виготовлення робочих органів транспортно-технологічних систем машин; оптимізація параметрів гвинтових жорстких і гнучких конвеєрів; обґрунтування параметрів різнопрофільних гвинтових робочих органів спеціального призначення і технологій їх виготовлення; створення трубчастих тягових конвеєрів для транспортування сипких матеріалів; синтез конструкцій технологічного оснащення для механічної обробки внутрішніх поверхонь корпусних деталей; створенням стендового обладнання для дослідження гвинтових робочих органів машин та обладнання.

Богдан Матвійович підготував 4 докторів наук та 30 кандидатів наук із 4 спеціальностей. Автор і співавтор 420 публікацій, із них 5 монографій, 302 авторських свідоцтва і патенти України, 115 наукових статей, 2 підручники з грифом МОН.

19 березня 2019 року відійшов у вічність доктор технічних наук, професор – Гевко Богдан Матвійович.

Волинський, Б. Гевко Богдан Матвійович [Текст] / Б. Волинський // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А-Й. – С. 340: фотогр.

Гевко Богдан Матвійович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.12-13: фотогр.

Гевко Богдан Матвійович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – С. 18.

Гевко Богдан Матвійович [Текст] // «Село моє, для мене ти єдине, для мене ти найкраще на землі»: з іст. населеного пункту Збаражчини с. Нижчі Луб'янки / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упор. М. Тверда; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – вид. 2-ге, допов. – С. 165: фотогр.

Богдан Матвійович Гевко [Електронний ресурс] // Google Академія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: https://scholar.google.com.ua/citations?user=QCwcM_sAAAAJ&hl=uk, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 06. 2018.

Гевко Богдан Матвійович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гевко_Богдан_Матвійович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 06. 2018.

Гевко Богдан Матвійович [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2006. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=28932, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 06. 2018.

Гевко Богдан Матвійович [Електронний ресурс]: [біогр.] // МТФ Кафедра автомобілів. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://am.tntu.edu.ua/head/personal-kafedry/hevko-bohdan-matvijovych/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 06. 2018.

Раптово помер викладач Тернопільського університету [Електронний ресурс]: [біогр.] // Сайт міста Тернополя. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://www.0352.ua/news/2338333/raptovo-pomer-vikladac-ternopilskogo-universitetu-foto/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 03. 2019.

17 березня

80 років від дня народження *Вербовецького Володимира Антоновича* (17.03.1940) – поета, композитора, культосвітнього працівника.

(Автобіографія)

Володимир Антонович

Вербовецький – народився 17 березня 1940 року в селі Іванівка Тербовлянського району, Тернопільської області. Мама померла у січні 1941 року, а батько загинув у 41-му, на початку Другої Світової війни. Я і брат Іван (1937 року народження) виховувались у сім'ях батькових братів. Після закінчення школи, працював в колгоспі (на комбайні). У 1960 році

поступив у Тербовлянське культосвітнє училище, яке закінчив у 1964 році за спеціальністю: клубний працівник, керівник хорового колективу.

З 1964 року по 1966 рік працював в с. Залужжя Збаразького району по спеціальності, а з 1966 року переведений в Збаразький РБК на посаду методиста по вокально-хоровому та музичному жанрах, де і працюю до теперішнього часу. Керував вокально-хоровими колективами в селах: Залужжя, Зарубинці, Синява, Старий Збараж. Виступав з ними на сценах м. Тернополя (в музично-драматичному театрі, в палаці культури «Березіль», в будинку залізничника та на інших сценах).

Вірші я писав постійно, але використовував їх у сценаріях агітаційно-художніх бригад, тематичних вечорів, вечорів-вшанування трудових колективів, окремих ювілярів, а у 1996 році випустив збірку віршів «Передзвін». Друкувався в газетах «Народне слово», «Амвон», в журналі «Збараж – місто в Медоборах», у збірнику «Літературна Збаражчина» (1996), у літературно-мистецькому збірнику «Рушник» (2001, 2006 рр. випуску), в альманасі «Подільська толока» (2010, 2011, 2012, 2013 рр. випуску), у літературно-художньому виданні

«Шевченкіана Тернопілля» «Отче наш, Тарасе Всемогутній» (2014 р.), в обласній збірці «Подяка Богу» (2014 р.). Член НСЖУ з 2009 року.

Крім поетичних творів маю багато і музичних, а саме, пісні на слова Володимира Кравчука, Володимира Кіріндася, Марії Назар та інших поетів Тернопілля, а також і на слова Т. Шевченка, Лесі Українки. Ці пісні дуже часто виконуються народним аматорським вокальним ансамблем РБК.

Далі продовжую працювати у поетичному та пісенному жанрах.

Вербовецький, В. Передзвін [Текст] / В. Вербовецький. – Збараж: [б.в.], 1996. – 63 с.

Вербовецький, В. Місто і люди [Текст] / В. Вербовецький. – Збараж: Рушник, 2011. – 32 с.

Вербовецький, В. Два майдани. Майбуття [та ін.] [Текст]: вірші / В. Вербовецький // Подільська толока: альм. / упоряд. З. Кіпібіда. – Тернопіль, 2015. – № 11. – С. 32.

Вербовецький, В. Зарваниця [Текст]: вірші / В. Вербовецький // Рушник: літ.-мистец. зб. / ред.-упоряд. В. Кравчук. – Вип. 2. – Збараж, 2006. – С. 82-85.

Вербовецький, В. Молитва [Текст]: вірші / В. Вербовецький // Літературна Збаражчина / упоряд.: В. Гриб, В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 138-141.

Вербовецький, В. Пташки заслухались на вітах... [Текст]: вірші / В. Вербовецький // Подільська толока: альм. / упоряд. З. Кіпібіда. – Вип. 6. – Тернопіль, 2010. – С. 22-24.

Вербовецький, В. Тверда віра [Текст]: вірші / В. Вербовецький // Рушник: літ.-мистец. зб. / ред.-упоряд.: В. Кравчук, В. Хрін. – Збараж, 2001. – С. 40-46.

Вербовецький, В. Усі небесні кольори [Текст]: вірші / В. Вербовецький // Подільська толока: альм. / упоряд. З. Кіпібіда. – Вип. 8. – Тернопіль, 2012. – С. 9-10.

Вербовецький, В. [Вірші] [Текст] / В. Вербовецький // Народне слово. – 1992. – 15 черв. – С. 4.

Вербовецький, В. [Вірші] [Текст] / В. Вербовецький // Народне слово. – 1991. – 11 січ. – С. 3. 19

Вербо́вецький, В. Звучи, рідна мово! [Текст]: вірш / В. Вербо́вецький // Народне слово. – 2010. – 5 листоп. – С. 4.

Вербо́вецький, В. Небезпечне виховання [Текст]: вірш / В. Вербо́вецький // Народне слово. – 2010. – 9 квіт. – С. 2.

Вербо́вецький, В. Пам'яті В. Стуса [Текст]: вірш / В. Вербо́вецький // Народне слово. – 1993. – 12 січ. – С. 4.

Вербо́вецький, В. Святе зерно [Текст]: вірш / В. Вербо́вецький // Вісник історії краю. – 1996. – № 11-12. – листоп.-груд. – С. 5.

Вербо́вецький Володимир [Текст]: [автобіогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2015. – С. 8-10: фотогр.

Вербо́вецький Володимир Антонович [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; вступ. сл. В. Кравчук; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 5.

4 травня

100 років від дня народження Маслюка Віталія Петровича (04.05.1920 – 17.02.2005) – вченого у галузі літературознавства, перекладача.

Віталій Маслюк народився 4 травня 1920 року в с. Старий Вишнівець Збараського району Тернопільської області в родині священика. Після закінчення Старовишнівецької і Вишнівецької шкіл він навчався у Кременецькому ліцеї. До війни працює вчителем Вербо́вецької школи на Ланівеччині. Під час другої світової війни – воював, був двічі поранений, нагороджений медаллю «За відвагу», Орденом Вітчизняної війни I ступеня. У 1946 році вступив на відділення класичної філології Львівського університету, яке

закінчив 1952 року. По закінченні ніверситету вчителював, з 1952 по 1962 рр. – директор школи в Дубно Рівненської обл. 1962 року вступив в аспірантуру при кафедрі, яку успішно закінчив захистом кандидатської дисертації «Із грецько-египетського фольклору». У 1980 році Віталій Петрович успішно захистив дисертацію з теорії літератури “Латиномовні поетики і риторики XVII – першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні” і видав монографією у 1983 році.

Перекладати Віталій Петрович почав ще в далекому 1961 році, коли був студентом, – два міміямби Геронда. Вони започаткували низку перекладів з давньогрецької та римської літератур: Лукіана, Архілоха, Мімнерма, Анакреонта і його наслідувань, Теокріта та інших. Багатьох поетів ніколи не перекладали українською мовою, саме професор В. Маслюк ввів їх у скарбницю української культури. Переклав українською мовою «Поетику» («Сад поетичний») М. Довголевського (1973 р.) поеми «Про Острозьку війну під П’яткою» С. Пекаліда і «Пісня про зубра» М. Гусовського (уривки), «Роксоланія» С. Кленовича, окремі латинські вірші П. Русина, З. Кросна, Г. Русина зі Самбора, Г. Сковороди, Г. Кониського, В. Довговида. Із старогрецької — роман «Дафніс і Хлоя» Лонга (1989) та інші. Переклади опублікувалися у збірниках «Аполлонова люття» (1982), «Пісні Купідона» (1984), «Українська поезія ХУІ століття» (1987), «Марсове поле» (ч. 2. 1988)

Помер Віталій Петрович 17 лютого 2005 року і похований на цвинтарі – Зимній воді у Львові.

Давня римська поезія в українських перекладах і переспівах [Текст]: хрестоматія / уклад. В. Маслюк. – Львів: Світ, 2000. – 328 с.

Козира, В. Вшанування пам’яті земляка [Текст]: [вшанування літературної і наукової спадщини вченого В. Маслюка у НЗ «Замки Тернопілля] / В. Козира // Народне слово. – 2008. – 1 серп.

Матейко, Р. Маслюк Віталій Петрович [Текст] / Р. Матейко, Б. Пингус // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 2. К-О. – С. 471: фотогр.

Маслюк Віталій Петрович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.49-53: фотогр.

Маслюк Віталій Петрович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – С. 20-21.

Маслюк, В. Маслюк, Віталій Петрович. Латиномовні поетики і риторики XVII- першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні [Електронний ресурс] / В. Маслюк // ІЗБОРНИК. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2005. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/masluk/mas.htm>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 06.02.2019.

Маслюк Віталій Петрович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу:

[https://uk.wikipedia.org/wiki/Маслюк Віталій Петрович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Маслюк_Віталій_Петрович), Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 06.02.2019.

Маслюк Віталій [Електронний ресурс] // Бібліотека Українського світу. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <http://1576.ua/people/4470>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 06.02.2019.

Маслюк Віталій Петрович [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2011. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/2011-09-19-07-19-15/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 06.02.2019.

12 травня

60 років від дня народження *Хріна Володимира Федоровича* (12.05.1960 – 31.10.2012) – поета, культосвітнього працівника.

Володимир Хрін народився 12 травня 1960 року в м. Збаражі. Закінчив Збараську середню школу № 2, Рівненський державний інститут культури (1984), із відзнакою. З 1986 року працював в районному будинку культури Збаража. Член Національної спілки журналістів України з 1999 року. Друкувався в періодиці як вітчизняній, так і закордонній. Співупорядник літературно-мистецького збірника «Рушник» (вип. 1, 2001 р.), автор літературознавчих нарисів: «Штрихи до літературного процесу на Збаражчині» (2004 р.), «Казкар Медоборів» (2009 р.), «Творча палітра Володимира Кравчука» (2010 р.); збірки поезій «Вірші з чужини» (2005 р.).

Помер 31 жовтня 2012 року

Хрін, В. Народно-християнські звичаї [Текст] / В. Хрін. – Збараж: ПеГас, 1992. – 19 с.

Хрін, В. Штрихи до літературного процесу на Збаражчині [Текст] / В. Хрін. – Збараж: Обрій, 2004. – 23 с.

Хрін, В. Вірші з чужини [Текст] / В. Хрін. – Збараж: Спалах, 2005. – 15 с

Хрін, В. Казкар Медоборів [Текст]: літ. нарис / В. Хрін. – Збараж: Обрій, 2009. – 20 с.

Хрін, В. Творча палітра Володимира Кравчука [Текст]: літ. нарис. / В. Хрін. – Збараж: Рушник, 2010. – 30 с.

Хрін, В. [Та випадкова зустріч...] [та ін.] [Текст]: вірші / В. Хрін // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпибіда. – Вип. 7. – Тернопіль, 2011. – С. 67-68.

Хрін, В. Казочка прийде до тебе [Текст]: Поети Збаражчини – дітям / В. Хрін // Рушник: літ.-мистец. зб. / ред.-упоряд. В. Кравчук. – Вип. 2. – Збараж, 2006. – С. 126-131.

Хрін, В. Митець малої прози [Текст]: [про творч. Василя Гриба] / В. Хрін // Рушник: літ.-мистец. зб. / ред.-упоряд.: В. Кравчук; В. Хрін. – Збараж, 2001. – С. 105-108.

Хрін, В. Поруч з природою чарівною [Текст]: [екол. тематика в творч. поетів Збаражчини] / В. Хрін // Літературна Збаражчина / упоряд.: В. Гриб, В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 200-207.

Хрін, В. «У бабусинім дворі» [Текст]: [про зб. віршів для дітей Тамари Ткачук-Гнатович] / В. Хрін // Народне слово. – 2010. – 9 квіт. – С. 3.

Хрін, В. В нас одна душа [Текст]: екол. тематика в творч. поетів Збаражчини / В. Хрін // Народне слово. – 1994. – 4 листоп. – С. 3.

Хрін, В. Казочка прийде до тебе [Текст]: [творч. поетів Збаражчини для дітей] / В. Хрін // Народне слово. – 1997. – 18 листоп. – С. 2.

Хрін, В. Недочитаний Спіноза перекроює буття [Текст]: [про творч. Надії Тарасюк] / В. Хрін // Народне слово. – 2011. – 29 квіт. – С. 4.

Хрін, В. Подільська толока [Текст]: [вийшов п'ятий випуск альм.] / В. Хрін // Народне слово. – 2010. – 19 лют. – С. 3.

Філик, І. Лелеки додому повертаються взимку [Текст]: [про кн. В. Хріна «Вірші з чужини»] / І. Філик // Народне слово. – 2006. – 13 січ. – С. 3.

Володимир Хрін [Текст] // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпібіда. – Вип. 7. – Тернопіль, 2011. – С. 67: фотогр.
Хрін Володимир [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2016. – С. 48-49: фотогр.

Хрін Володимир Федорович [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараж. централіз. бібл. система; метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 42.

8 червня

55 років від дня народження *Поліхи Ігоря Зіновійовича* (08.06.1965) – українського дипломата, надзвичайного та Повноважного Посла України.

Ігор Поліха народився 8 червня 1965 року в с. Поториці Сокальського району Львівської області. Дипломат. Проживав у м. Збаражі, навчався в середній школі № 2. Закінчив інститут міжнародних відносин у м. Москві (1989 р.). спеціаліст-міжнародник зі знанням східних мов. Автор статей міжнародної тематики.

З 08.1989 по 10.1989 – референт-секретар, МЗС СРСР.

З 10.1989 по 02.1993 – референт, аташе, Посольство СРСР в Республіці Індія.

З 02.1993 по 08.1994 – 3-й, секретар, 2-й секретар, Посольство України в Республіці Індія.

З 08.1994 по 09.1996 – 1-й секретар відділу Азії і Тихоокеанського регіону Управління країн АТР, БСС та Африки, З 09.1996 по 11.1996 – 1-й секретар відділу звичайних збройних сил Управління контролю над озброєнням та роззброєнням

У 1996-1997 – радник відділу звичайних збройних сил Управління контролю над озброєнням та роззброєнням МЗС України.

У 1997-1999 – заступник завідувача відділу Головного управління з питань зовнішньої політики, У 1999-2000 – завідувач відділу двостороннього співробітництва Головного управління з питань зовнішньої політики, Адміністрації Президента України.

У 2000-2002 – радник-посланник, Посольство України в Турецькій Республіці.

У 2002-2004 – заступник керівника Головного управління з питань зовнішньої політики Адміністрації Президента України.

З 25.08.2004 по 07.02.2007 – Надзвичайний та Повноважний Посол України в Пакистані.

З 07.02.2007 по 05.02.2010 – Надзвичайний та Повноважний Посол України в Індії.

З 13.09.2007 по 05.02.2010 – Надзвичайний та Повноважний Посол України в Бангладеші за сумісництвом.

З 13.09.2007 по 05.02.2010 – Надзвичайний та Повноважний Посол України на Мальдівах за сумісництвом.

З 01.10.2007 по 05.02.2010 – Надзвичайний та Повноважний Посол України в Шри-Ланці за сумісництвом

З 05.02.2008 по 05.02.2010 – Надзвичайний та Повноважний Посол України в Непалі за сумісництвом.

З 24.11.2015 – Надзвичайний та Повноважний Посол України в Індії.

З 12.05.2016 – Надзвичайний та Повноважний Посол України на Мальдівах за сумісництвом.

З 15.06.2016 – Надзвичайний та Повноважний Посол України в Непалі за сумісництвом.

З 18.06.2016 – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Демократичній Соціалістичній Республіці Шри-Ланка за сумісництвом.

З 23.11.2016 – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Бангладеш за сумісництвом.

Бедриківський, Я. Радник Президента – з Тернопілля [Текст] / Я. Бедриківський // Вільне життя. – 1997. – 5 груд.

Грещук, Г. Збаразький поліглот – посол у Пакистані [Текст] / Г. Грещук // Свобода. – 2006. – 12 квіт.

Мельничук, Б. Поліха Ігор Зіновійович [Текст] / Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. — Тернопіль, 2008. — Т. 3 : П — Я. — С. 110 : фотогр.

Поліха Ігор Зіновійович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.60: фотогр.

Поліха Ігор[Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 57: фотогр.

Гості музею Сокаля [Електронний ресурс]: [гостем Музею був Надзвичайний і Повноважний посол України в Індії Ігор Зіновійович Поліха з дружиною. Біогр.] // Львівський музей історії релігії. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <http://museum.lviv.ua/filii-muzeiu/sokalskyi-muzei/672-hosti-muzeiu->

[sokalia](#), вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 02. 2019.

Поліха Ігор Зіновійович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Поліха_Ігор_Зіновійович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 02. 2019.

19 червня

60 років від дня народження *Багрія Петра Федоровича* (19.06.1960) – спортсмена, багаторазового чемпіона світу з гирьового спорту серед ветеранів.

Петро Багрій народився 19 червня 1960 року у селі Болязуби, що належала до Колодненської сільської ради. До того, як присвятити себе спорту, здобув професію токаря в Збаразькому СПТУ, відслужив у війську, пропрацював кілька років на комбайновому заводі, після чого вступив до Вінницького педінституту на факультет підготовки вчителів фізичного виховання та військової підготовки. Повернувся в Збаразький район та розпочав викладацьку діяльність в рідному СПТУ, яку провадив майже 27 років, водночас відкрив у цьому закладі секцію гирьового спорту. Виступає за ФСТ «Колос».

Перші спортивні нагороди посипались на Петра Федоровича 1991 року, коли став срібним призером чемпіонату України з гирьового спорту в місті Хуст. У 1993-ому виконав норми майстра спорту України, став срібним призером турніру на призи «Спортивної газети». У 1994-му ввійшов до складу збірної області з гирьового спорту. Опісля три роки поспіль завойовував титул призера чемпіонату України. Особливо плідним видався 1997 рік, коли виграв чемпіонат України, Кубок України, турнір на призи

«Спортивної газети» та найголовніше – вперше став чемпіоном світу у вправі «ривок». Наступного року здобув «срібло» чемпіонату України та виграв Кубок України. 1999-ий приніс бронзову медаль чемпіонату світу, рекордний виступ на чемпіонаті України, тоді ж став майстром спорту міжнародного класу. З 2001 року, виступаючи серед ветеранів, неодноразово посідав призові місця на чемпіонатах України, був багаторазовим переможцем Всеукраїнських Спортивних Ігор у складі збірної області, десять разів був чемпіоном світу серед ветеранів, з них тричі абсолютним чемпіоном серед ветеранів 40-60 років, на його рахунок і рекорд світу серед ветеранів.

Сьогодні Петро Федорович продовжує тренуватись і виступати на змаганнях різного рівня. Окрім власних здобутків пишається досягненнями своїх учнів. Будучи тренером Збарзької РК ДЮСШ, передає свою майстерність вихованцям, які демонструють високі результати. Є серед них рекордсмен світу, три призери і чемпіони світу та Європи, чотири багаторазові призери України. Загалом на рахунок учнів Петра Федоровича понад двадцять медалей з чемпіонатів світу та України. За ними тягнуться і молодші перспективні спортсмени.

За плідну наполегливу працю Петро Багрій кілька років тому отримав звання **«Заслужений тренер України»**, також нагороджений грамотою Міністерства освіти України. А ще він Почесний громадянин міста Збараж.

Спортивні досягнення:

- ❖ Бронзовий призер чемпіонату України (1994–1996),
- ❖ срібний призер чемпіонату України (1988, 2001),
- ❖ чемпіон України (1997),
- ❖ володар Кубка України (1997-1999),
- ❖ чемпіон світу (1997),
- ❖ бронзовий призер чемпіонату світу (1999),
- ❖ рекордсмен України (1999),
- ❖ семиразовий чемпіон світу серед ветеранів,
- ❖ чемпіон світу серед ветеранів віком від 40 до 60 років (2015, Цельє, Словенія),

- ❖ чемпіон Європи (довгий цикл гирі 24кг.101 підйом - рекорд світу) серед ветеранів 55-59р. м. Порто 2016 р,
- ❖ чемпіон світу серед ветеранів (двоборство) м.Турин.2016р,
- ❖ чемпіон Європи (довгий цикл гирі 24кг 109 підйомів-рекод світу) ветерани 55-59р. м. Печ Угорщина.2017р,
- ❖ чемпіон світу серед ветеранів 55-59р. м. Лоутраки Греція 2017р.

Звання *«Заслужений працівник фізичної культури і спорту України»* отримав згідно з Указом Президента України.

Бутор, Д. «Срібний» дубль Петра Багрія [Текст] / Д. Бутор // Народне слово. – 2003. – 10 жовт.

Озима, Я. Петро Багрій – знову чемпіон країни [Текст]: [відбувся чемпіонат України з гирьового спорту серед ветеранів] / Я. Озима // Народне слово. – 2003. – 10 жовт.

Озима, Я. Петро Багрій та Микола Герас їдуть на чемпіонат світу [Текст] / Я. Озима // Народне слово. – 2010. – 26 лют.

Сиско, І. Петро Багрій – знову чемпіон світу [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2009. – 3 лип.

Сиско, І. Петро Багрій – чемпіон світу п'ять разів [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2010. – 19 листоп.

Бубній, П. Багрій Петро Федорович [Текст] / П. Бубній, Г. Гунтік // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С.65: фотогр.

Багрій Петро Федорович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 22.

Багрій Петро федорович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.1: фотогр.

Багрій Петро [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 34-36: фотогр.

Багрій Петро Федорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. –

Режим доступу:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Багрій_Петро_Федорович, вільний. –
Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 03. 2019.
Петро Багрій - Заслужений працівник фізичної культури і спорту
[Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф.
дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2016/09/20/petro-bahrij-zasluzhenyj-pratsivnyk-fizychnoji-kultury-i-sportu/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис
зроблено 20. 03. 2019.
**Тренер з Тернопільщини Петро Багрій отримав звання
«Заслужений працівник фізкультури і спорту України»**
[Електронний ресурс] // ТЕРЕН. – Електрон. текст. та граф. дані. –
[Україна], 2014-2018. – Режим доступу:
<http://teren.in.ua/2016/09/12/trener-z-ternopilshhyny-petro-bagrij-otrymav-zvannya-zasluzhenyj-pratsivnyk-fizkultury-i-sportu-ukrayiny/>,
вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 03.
2019.

25 червня

**80 років від дня народження Левківа Тараса
Богдановича** (25.06.1940) – художника-кераміста, графіка.

Тарас Левків Народився 25 червня 1940 року в селі Мала Березовиця Збаразького району Тернопільської області. Закінчив відділ кераміки Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1959-1964 рр., викладач з фаху – Тарас Драган), Львівський інститут прикладного та декоративного мистецтва (1971р.). 1970 року відбулась перша персональна виставка художньої кераміки Тараса Левківа у Львові. 1972 року – перший представник від України на III міжнародному бієнале у Валлорісі (Франція). Учасник міжнародних конкурсів художньої кераміки у Фаенці (1974, 1978, 1979, 1980 рр.). Брав участь у виставках в Прибалтиці, Польщі (Жешув

1976 р.), (Сопот 1978 р.); Угорщині (Будапешт 1980 р.), НДР (Дюссельдорф 1982 р.), ФНР (Вестервальд 1984 р.). У 1980-х роках відбулось 17 персональних виставок. Зокрема у Ленінграді, Тбілісі, Тернополі. Загалом взяв участь у 102 регіональних, загальноукраїнських та міжнародних виставках, зокрема у Японії, Польщі, Росії, Естонії. Член утвореного у Львові 1989 року Клубу українських митців. Працює на стику сучасного мистецтва та традиційного народного промислу – гончарства. Застосовує широку палітру технік та матеріалів художньої кераміки. Займається графікою, створює композиції у техніці інтарсії. Роботи Т. Левківа вирізняються пластичною довершеністю, лаконічністю, виразною художньою мовою. Використовує глину, метал, кам'яну масу, дерево, ангоби, емалі, пігменти тощо. Розширив межі сучасної української кераміки від утилітарного до багатого за жанрами та видами мистецтва міжнародного рівня. Виконує настінні рельєфи, свічники, куманці, стилізованих персонажів з елементами гротеску. За допомогою найпростіших об'ємів (куля, циліндр, конус) створює композиційно складний мистецький простір. У 1990-х роках керував спорудженням спроектованої ним церкви святих Володимира та Ольги у Винниках під Львовом. Почесний громадянин Винник. На III Всеукраїнському симпозіумі кераміки в Опішному (1999 р.) отримує I премію за декоративну пластику «Біломорканал».

Твори: скульптура – «Військо галицьке» (1963), «Русичі» (1967), «Троїсті музики», «Чугайстер» (обидва – 1969), «Козак із литавами» (1970), «Місто» (1971), «Осінні гори» (1972), «Сині гори», «Кульбаба», «Перевесло», «Квочка», «Площа Ринок» (усі – 1974), «Квіти на камені», «Високі гори», «Гірські хутори» (усі – 1975), «Яблуня», «Північне сонце» (обидва – 1977), «Отара», «Захід сонця» (обидва – 1978), «Вибух» (1979), «Квітова галактика» (1981), «Тихий сніг» (1983), «Космічна археологія» (1984), «Космічний спрут», «Космічні подарунки» (обидва – 1987), «Реставрація планети» (1988), «Застиглі хвилі», «Постамент для тирана» (обидва – 1995), «Біломорканал» (1999), «Хресна сила», «Свята ніч» (обидва – 2000), «Осінні гори» (2002), «На перевалі» (2003), «Гончарські дороги», «Великдень» (обидва – 2006), «Проростання» (2010); серія медалей «Архітектура Львова» (1975); декор. пластика «Підняття хреста» (2000).

Винниченко, О. М. *Монументально-декоративні композиції Тараса Левківа та Уляни Ярошевич для архітектурно-просторового середовища* [Текст] / О. М. Винниченко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – № 674, 2010. – С. 164-170.

Голубець, О. *Тарас Левків. Кераміка. Графіка. Інтарсія* [Текст] / О. Голубець. – Львів, 2007. – 127 с.

Космолінська, Н. *Національна по суті, абстрактна за формою* [Текст] / Н. Космолінська // Поступ. – 2001. – 1 лип.

Левків Тарас Богданович [Текст] // Кераміка України. – Київ : Видавничий центр «Логос Україна», 2009. – С. 80.

Придатко Т. Тарас Левків. Кераміка. Графіка. Інтарсія [Текст] / Т. Придатко // Мистецтвознавство України. – Львів, 2011. – С. 316-325

Слободян, В. *Винниківські храми* [Текст] / В. Слободян // Галицька брама. – № 5-6 (161–162), 2008. – С. 11.

Тарас Левків. Кераміка, графіка, інтарсія [Текст] // Відлуння віків. – 2008. – № 1 (9). – С. 83-85.

Дуда, І. *Левків Тарас Богданович* [Текст]: [біогр.] / І. Дуда // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2. К. – О. – С. 334.

Левків Тарас Богданович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 22-23.

Левків Тарас Богданович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.45.

Голубець, О. *Левків Тарас Богданович* [Електронний ресурс] / О. Голубець // Енциклопедія Сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=53904, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2018.

Коваль, Я. *Львівський характерник Тарас Левків* [Електронний ресурс] / Я. Коваль // Львівська пошта. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <http://www.lvivpost.net/kultura/n/7352>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2018.

01 серпня

85 років від дня народження *Кіріндася Володимира Григоровича* (01.08.1935 – 05.04.2012) – поета, публіциста, громадського діяча.

Володимир Кіріндась народився 1 серпня 1935 року на Чернігівщині у Срібному в селянській сім'ї. Закінчив Срібнянську середню школу (1954 р.) та Київський політехнікум зв'язку (1963 р.).

З 1954 до 1957-го року проходив дійсну військову службу. Потім працював у галузі зв'язку, заступником начальника районного вузла зв'язку в Збаражі, Корюківцях Чернігівської області, Теофіполі Хмельницької області, знову у Збаражі. Більше 10 років працював інженером з охорони праці і пожежної безпеки районного вузла електрозв'язку, центру електрозв'язку № 4 у Збаражі (до 25 червня 2001 року). Очолював Оборонне товариство, обирався заступником голови Збараської міської ради.

Із 1998 року – член Національної спілки журналістів України, член Тернопільського обласного літературного об'єднання при ТТО НСПУ та літературно-мистецького клубу «Золота троянда» (м. Хмільник, Вінницької області), член Збараської районної літературно-мистецької студії «Рушник». Друкувався як критик та рецензент, поет у місцевій, обласній, центральній пресі: «Народне слово» («Колгоспне життя»), «Свобода», «Вільне життя», «Тернопіль Вечірній», «Селянська доля», «Вісник історії краю», «Демократична Україна», «Срібнянщина», «Амвон», журналах «Київ», «Дзвін» та інших виданнях. У 1997 році вийшла поетична збірка «Болюче слово висію», у 2000 – «Істина, що зорить», 2006 рік – «Мелодія літа».

В. Кіріндась – ініціатор відкриття пам'ятної дошки письменнику Івану Романовичу Горбатову та найменування вулиці в його честь у селі Заруддя на Збаражчині. Опрацював

творчу спадщину та підготував до друку збірку новел письменника-журналіста Василя Гриба «Незакінчена новела». Лауреат Міжнародної літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких. Почесний громадянин м. Збаража з 2005 року.

Помер поет у квітні 2012 року на 77-му році життя після важкої хвороби. Похований у м. Збараж.

Кіріндась, В. Болюче слово висію... [Текст]: вірші / В. Кіріндась; ред. В. Кравчук. – Збараж: Медобори, 1997. – 64 с.

Кіріндась, В. Істина, що зорить [Текст]: поезії / В. Кіріндась. – Тернопіль: Джура, 2000. – 48 с.

Кіріндась, В. Виховай собі заміну [Текст]: літ.-бібліогр. нарис / В. Кіріндась. – Тернопіль: Джура, 2006. – 20 с.

Кіріндась, В. Мелодія літа [Текст]: поезії / В. Кіріндась. – Тернопіль: Джура, 2006. – 40 с.

Кіріндась, В. Вимір часу [Текст]: лірка / В. Кіріндась; ред. П. Перебийніс. – Збараж: Рушник, 2010. – 68 с.

Кіріндась, В. Лебедина пісня [Текст] / В. Кіріндась // Літературний Тернопіль. – 2010. – № 4. – С. 87. – Рец. на кн.: **Гриб, В. Незакінчена новела...** [Текст]: новели, спогади, есе / В. Гриб. – Тернопіль: Джура, 2010. – 104 с.

Кіріндась, В. Лебедина пісня [Текст]: [про збірку В. Гриба «Незакінчена новела»] / В. Кіріндась // Народне слово. – 2010. – 10 верес.

Кіріндась, В. Листоноша [Текст]: [вірш] / В. Кіріндась // Вільне життя. – 1996. – 20 лют. – С.4.

Кіріндась, В. На роздоріжжі двох тисячоліть [Текст]: [вірші] / В. Кіріндась // Народне слово. – 1998. – 24 квіт.

Кіріндась, В. Не нарікаючи на долю... [Текст]: [пам'яті Василя Гриба] / В. Кіріндась // Вільне життя. – 2001. – 2 жовт.

Кіріндась, В. Під знаком часу [Текст]: поема-роздум / В. Кіріндась // Вільне життя. – 1999. – 27 лип.

Кіріндась, В. Під знаком часу [Текст]: поема-роздум / В. Кіріндась // Народне слово. – 1999. – 16 лип.

Кіріндась, В. Поет пшеничної провінції [Текст]: [про Івана Горбатого] / В. Кіріндась // Літературний Тернопіль. – 2012. – № 1. – С.92-95.

Кіріндась, В. Спить кохана... [Текст]: [вірш] / В. Кіріндась // Народне слово. – 1997. – № 33.

Бойко, О. «Болюче слово висію» [Текст] / О. Бойко // Народне слово. – 2010. – 30 лип. – С. 4.

Вітюк, О. Зв'язківець, журналіст, поет, патріот [Текст]: [про В. Кіріндася] / О. Вітюк // Народне слово. – 2010. – 19 лют. – С. 4.

Із благословення Петра Перебийніса [Текст] // Літературний Тернопіль. – 2011. – №1. – С. 149. – Рец. на книгу: **Кіріндась, В. Вимір часу** [Текст]: лірика / В. Кіріндась / ред. П. Перебийніс. – Збараж: Рушник, 2010. – 68 с.

Кравчук, В. Душа не втратила горіння [Текст]: [1 серпня – Володи-миру Кіріндасю – 65 років] / В.Кравчук, В.Хрін // Народне слово. – 2000. – 28 лип.

Кравчук, В. Срібні роси на творчих покосах [Текст]: Володимиру Кіріндасю – 75 / В. Кравчук // Народне слово. – 2010. – 30 лип. – С. 5.

Ониськів, М. Володар щирого слова [Текст]: [до 70 річчя нашого зем-ляка, поета, активного громадського діяча Володимира Кіріндася] / М. Они-ськів // Свобода. – 2005. – 16 лип.

Філик, І. Молодість душі [Текст] / І. Філик // Вільне життя. – 1997. – 14 листоп.

«Прагнути пізнати істину» [Текст]: реком.-бібліогр. посіб. / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. В. Радовська.; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2010. – 8 с.

75 років від дня народження Кіріндася Володимира Григоровича [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2010 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2009. – С.19-20.

Володимир Григорович Кіріндась [Текст]: біобібліогр. покажч. / Срібненська центр. б-ка; укл. Л.М. Кириченко, С.О. Коваленко. – Срібне: [б.в.], 2010. – 8 с.

Кіріндась Володимир [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. покажч. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т.

Кульпа, О. Раскі-на. – Тернопіль: Підручники і Посібники, 2013. – С. 68-70.

Кіріндась Володимир [Текст] // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2010 рік: бібліогр. покажч. / уклад. М. Дру-невич; ред. О. Раскіна. – Тернопіль: Підручники і Посібники, 2009. – С. 18.

Кіріндась Володимир [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Куль-па. – Вип. 3. – Збараж: [б.в.], 2015. – С. 28-31: фотогр.

Кіріндась Володимир Григорович [Текст] // Збаражу – 800: Події. Дати. Імена.: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2011. – С. 70-72.

Кіріндась Володимир Григорович [Текст] // Лауреати літературних премій – наші земляки: бібліогр. покажчик / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2006. – С. 9-11.

Кіріндась Володимир Григорович [Текст] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж: [б.в.], 2005. – С. 30-32.

Кіріндась Володимир Григорович [Текст]: [біогр.] // Тернопільський Енциклопедичний словник. Т.2. К-О. – Тернопіль, 2005. – С. 79.

Кіріндась Володимир Григорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кіріндась_Володимир_Григорович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2019.

Кіріндась Володимир Григорович [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/2013-01-17-14-09-35/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2019.

9 вересня

120 років від дня народження ***Смакули Олександра Теодоровича*** (09.09.1900 – 17.05.1983) – вченого у галузях фізики та хімії, винахідника.

Олександр Смакула народився 1900 року в селі Доброводи Збараського району Тернопільської області в селянській родині. Закінчив початкову школу у своєму рідному селі, вчився в Збараській гімназії, а пізніше – Тернопільській українській класичній гімназії, яку закінчив у 1922 році. Під час навчання в Тернопільській гімназії професор математики і фізики Мирон Зарицький став опікуном випускного гімназійного класу Смакули. Саме він порадив юнакові продовжити студії у Гетінгенському університеті – відомому європейському науковому центрі Німеччини. Уже в юнацькі роки Олександр виявив успадковану від батьків любов до рідного краю і до його історичного минулого. Війна 1914 р. та події 1918 р. спонукали його до безпосередньої участі у встановленні національної влади у Доброводах. Як свідомий юнак-гімназист, Олександр Смакула вступив до лав Української Галицької армії.

1927 р. Олександр здобув наукову ступінь доктора філософії, успішно склавши іспит, та став працювати асистентом у фізичному інституті під керівництвом професора Роберта Поля. Олександр Смакула мав добру наукову перспективу в Німеччині, та все-таки прагнув повернутися на рідну землю. 1928 року він, на запрошення колишнього вчителя і земляка професора А. Музички, приїхав до Одеси працювати в університеті. Проте, беручи до уваги винятково тяжкі часи для України й особисто для О. Смакули, професор Поль відкликав його до Німеччини. І вже 1930 року молодий учений почав працювати у Гайдельберзі Інституті медичних досліджень керівником оптичної лабораторії, а з 1934 р. –

керівником дослідної лабораторії всесвітньо відомої фірми Карла Цайсса в Сні.

У 1935 році О. Смакула робить відкриття, на яке отримав перший у світі патент, – спосіб поліпшення оптичних приладів, що отримав назву «просвітлення оптики». Суть відкриття в тому, що поверхню скляної лінзи покривають спеціальним шаром певного матеріалу, що значно зменшує відбиття світла від поверхні лінзи й одночасно збільшує контрастність зображення. Оскільки оптичні лінзи є основним елементом різних приладів – фотоапаратів, мікроскопів, телескопів, перископів, стереотруб, біноклів, різних оптичних пристроїв до стрілецької зброї тощо, – це відкриття стало великим здобутком, яким користується все людство до сьогодні, як на Землі, так і в космосі для фотографування Землі та інших планет.

Важкою була доля ученого у період Другої світової війни; в той час також помирає його син. А наприкінці війни американська окупаційна влада вивезла ученого разом з іншими видатними фізиками й інженерами до США, де його змусили працювати у військовому форті-лабораторії (штат Вірджинія) на потреби військово-промислового комплексу, досліджуючи матеріали для інфрачервоної техніки.

1951 р. українського вченого запросили на посаду професора Массачусетського технологічного інституту (MIT), при якому згодом він заснував і очолив лабораторію фізики кристалів. Цей науковий заклад вважається найкращою вищою технічною науковою інституцією в Америці. У той час в цьому інституті працювало багато знаних світових учених: творець кібернетики Вінер, засновник математичної теорії пересилання інформації К. Шеннон, фахівці з теорії інформації Д. Віснер і квантової механіки Д. Слейтер та багато інших. Серед цієї наукової еліти професора О. Смакулу вважали одним з найкращих. Він здобув пошану за енциклопедичні знання з різних технічних ділянок науки, зареєстрував багато патентів, написав чимало наукових праць. Попри те, що Олександр Смакула був далеко від батьківщини, він завжди залишався патріотом України, підтримував тісні зв'язки з українцями

американської діаспори, був дійсним членом наукового товариства Тараса Шевченка, почесним членом товариства Українських Інженерів в Америці та інших наукових товариств. Він багато допомагав своїм землякам-науковцям. Протягом довгих років життя за кордоном учений мріяв побачити Україну.

У 1972 р. він взяв участь у Міжнародній конференції з кристалографії, що відбулася у Вірменії, після якої йому дозволили відвідати рідних на батьківщині. Це були перші й останні після Другої світової війни відвідини ним України, рідного села Доброводи, Тернополя і Києва.

О. Смакула помер 17 травня 1983 р., у місті Обурн у США, де його і поховали.

Олександр Смакула увійшов в історію науки як один з найвидатніших українських фізиків ХХ століття. Він є гордістю не лише українського народу, а й світової науки. Понад 40 років свого життя Олександр Смакула віддав науці за межами України. «Але своєї Батьківщини не забув і повік не забуду», – писав він у 1964 році.

Козирський, В. Г. Сторінки світової науки, написані українцями [Текст] / В. Г. Козирський, О. М. Рокіцький, В. А. Шендеровський // Проблеми інтеграції науково-освітнього, інтелектуального потенціалу в державотворчому процесі, Україна-Туреччина, 16-20 жовтня 2007 року : зб. наук. праць VI-го міжнар. симпозіуму. – Тернопіль ; Севастополь ; Стамбул, 2007. – Вип. 5. – С. 27-33. – В змiстi.: Олександр Смакула.

Шаромова, В. Смакула Олександр Теодорович [Текст] : [фізик-оптик, проф., член НТШ з 1930 р., уродж. с. Доброводи Збараз. р-ну] / В. Шаромова // Українські фізики та астрономи : посібник-довідник. – Вид. 2-е, доп. – Тернопіль, 2009. – С. 173 : фот.

Брик, А. Родичі зі Смакулиної гори : у Доброводівському технічному ліцеї фізику викладає родич всесвітньо відомого вченого – Петро Смакула [Текст] / А. Брик // Свобода. – 2008. – 4 черв. – С. 3 : фотогр. – (Минуле вчить, як на світі жити).

Гродецька, В. Формула Смакули [Текст]: [про уродж. Доброводів Збараз. р-ну, відомого фізика – О. Смакулу] / В. Гродецька // Експрес. – 2008. – 10-17 лип. – С. 4 (Тернопільські новини) : фотогр.

Костишин, Л. Генії народжуються в труднощах [Текст] : [Добровод. район. комунальний технічний ліцей ім. О.Смакули] / Л. Костишин // Вільне життя. – 2008. – 26 листоп. – С. 5 : фотогр.

Кульчицький, С. Наші Ньютони та Галілеї [Текст] : топ-50 української науки : [серед представлених імена вчених укр. науки – О. Смакула] / С. Кульчицький // День. – 2010. – 12-13 берез. – С. 6 : фотогр.

Маслій, М. Він додав світові світла [Текст] : [про відомого фізика, уродженця с. Доброводи Збараз. р-ну О. Смакулу] / М. Маслій // Нова Тернопільська газета. – 2012. – № 48 (5-11 груд.). – С. 6 : фот.

Назар, М. Олександр Смакула – назавжди серед земляків [Текст] : [про пам'ятник відомому фізику, уродженцю с. Доброводи Збараз. р-ну О. Смакулі, який 15 р. тому відкрили у його рідному селі] / М. Назар // Народне слово. – 2015. – № 37 (11 верес.). – С. 5 : фот. – (Ювілей).

Сиско, І. Фізик світової слави [Текст] : [наук. чит., присв. вченому-фізику О.Смакулі в НЗ “Замки Тернопілля”] / І. Сиско // Народне слово. – 2008. – 26 верес. – С. 4 : фотогр. – (Наук. чит.).

Винниченко І. І. Смакула Олександр Теодорович [Текст] / І. І. Винниченко // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. – Київ: Наукова думка, 2012. – Т. 9 : Прил – С. – С. 666.

Пиндус, Б. Смакула Олександр Теодорович [Текст]: [біогр.] / Б. Пиндус, Л. Щербак // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т. 3 П. – Я. – С. 297-298.

Смакула Олександр Теодорович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 66-67.

Смакула Олександр Теодорович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараз. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 32-36.

Смакула Олександр: геній родом із Добровід [Текст]: реком.-бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2010. – 22 с.

Смакула Олександр Теодорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим

доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Смакула_Олександр_Теодорович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2019.

Смакула Олександр Теодорович [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/smakula-oleksandr-teodorovy-ch/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2019.

21 жовтня

105 років від дня народження *Малеви́ча Анато́лія Павловича* (21.10.1915 – 09.06.1997) – педагога, краєзнавця, фольклориста.

Анатолій Малеви́ч народився 21 жовтня 1915 року в селі Бережанці Лановецького району Тернопільської області України. Закінчив гімназію в м. Кременці, навчався у Варшавському університеті (Польща). Згодом закінчив філологічний факультет Чернівецького університету (1952).

З 1939 року – у школах Кременецького та Лановецького районів, зокрема учитель у с. Лосятині, директор школи в с. Старому Таражі (обидва Кременецького району). У 1944-1945 рр. – учасник німецько-радянської війни. У 1945-1947 рр. – інспектор Новосільського райвно (нині с. Нове Село Підволочиського району); у 1947-1951 рр. – завідувач Микулинецького райвно (нині смт Микулинці Теребовлянського району); у 1951-1952 рр. – заступник завідувача Тернопільського облвно, у травні 1952 року звільнений за вказівкою МДБ, згодом – учитель, з 1964 року –

завідувач навчальної частини СШ № 2 у м. Збаражі. У 1990-х рр. – старший науковий співробітник Збаразького краєзнавчого музею. У 1990-1997 рр. – голова Збаразької організації товариства «Просвіта».

Володів грецькою, латинською, німецькою, польською, французькою, церковнослов'янською мовами. Почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців (1996), Всеукраїнського товариства «Просвіта» (1993). Його перу належать більше тисячі статей і розвідок у періодиці. Його краєзнавчі статті вміщені в ряді наукових праць і збірників. Так, історичні перекази про Морозенка, Багате озеро ввійшли до збірника „Легенди і перекази України”, що вийшов у видавництві «Наукова думка». В попередні роки районна газета видрукувала серію його матеріалів під рубрикою «Вулицями рідного міста», а також статті про історію населених пунктів району. Писав вірші, казки для дітей. Він автор розділу «Славетні імена» альманаху «Літературна Збаражчина» (про Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українку, В. Стефаника). Підсумком його дослідницької і творчої діяльності стали друковані праці в тодішніх республіканських виданнях «Українська мова і література в школі», «Жовтень», «Радянська освіта», в обласних і районних газетах та в українських наукових журналах за кордоном – «Наша культура» та «Український календар» (Варшава), «Свобода» (США), «Дукля» (Словаччина) та ін. Недописаним лишився рукопис книжки «Лікарі Збаражчини», плід копіткої праці останнього року життя. Частина матеріалів була видрукувана в районному часописі «Вісник історії краю».

Останній акорд його тернистого життя, де він був присутній, – це святкування урочин І. Я. Франка в Збаражі біля пам'ятника Каменяреві.

Помер 9 червня 1997 р. у м. Збаражі, де і похований.

Малевич, А. П. Збараж [Текст]: іст.-краєзн. нарис / А. П. Малевич; ред. В. Гриб. – Львів: Каменярь, 1984. – 46 с.: іл.

Малевич, А. П. Збаразький замок [Текст]: путівник / А. П. Малевич. – Тернопіль: Облполіграфвидав, 1988. – 14 с.: фотогр.

Малевич, А. П. Вишнівець [Текст]: путівник / А. П. Малевич. – Тернопіль: Облполіграфвидав, 1989. – 31 с.: фотогр.**Малевич, А. П. Дмитро Вишневецький (Байда)** [Текст]: до 500-річчя виникнення українського козацтва / А. П. Малевич. – Тернопіль: Облполіграфвидав, 1990. – 6 с.

Малевич, А. П. Неопалима купина [Текст]: немеркнучі сторінки історії Збаражчини / А. П. Малевич. – Збараж, 1991. – 21 с.

Малевич, А. П. Морозенко [Текст]: іст.-краєзн. нарис про корсунського полковника Нестора Морозенка, оспіваного в народних піснях, думах, легендах і переказах / А. П. Малевич; ред. В.Гриб. – Збараж, 1992. – 37 с.

Малевич, А. П. «Просвіта» на Збаражчині [Текст]: іст. нарис / А. П. Малевич; ред. В. Греб. – Збараж, 1995. – 57 с.

Малевич, А. П. Літопис землі Збаразької: в датах, подіях, фактах і особах [Текст] / А. П. Малевич. – Збараж, 1996. – 81 с.

Барва, Г. Ось так би життя прожити, – зробили висновок учні, друзі А. П. Малевича, зібравшись на річницю з дня його смерті [Текст] / Г. Барва // Народне слово. – 1998. – 19 черв.

Барва, Г. Пухом тобі, калинова Збаразька земля, учителю [Текст] / Г. Барва // Народне слово. – 1997. – 14 черв.

Дерейко, С. Вчитель з великої букви [Текст] / С.Дерейко // Вісник історії краю. – 1995. – №1. – С.7.

Кіріндась, В. Пам'яті друга [Текст] / В.Кіріндась // Вісник історії краю. – 1998. – трав. – С. 5.

Стахів, Т. Ім'я вкарбоване в історію [Текст]: [присв. А. П. Малевичу] / Т.Стахів // Народне слово. – 2005. – 4 листоп.

Філик, І. Невичерпна краса душі [Текст] / І.Філик // Вісник історії краю. – 1997. – черв. – С. 4.

Літописець рідного краю: Анатолій Павлович Малевич [Текст]: попередж. дов. / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2005. – 15 с.

95 років від дня народження Малевича Анатолія Павловича [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2014. – С. 36-40.

Малевич Анатолій [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. покажч. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж.

централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль: Підручники і Посібники, 2013. – С. 53-55.

Головин, Б. Малевич Анатолій Павлович [Текст]: [біоґр.] / Б. Головин, Б. Савак, М. Ханас // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2 : К. – О. – С. 442: фотоґр.

Малевич Анатолій Павлович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 47-49.

Малевич Анатолій Павлович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Малевич_Анатолій_Павлович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2019.

Малевич Анатолій [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/2010-04-08-14-16-43/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2019.

1 листопада

95 років від дня народження Яремчука Іллі Петровича (01.11.1925 – 23.05.2015) – мецената, громадського діяча.

Ілля Яремчук народився 1 листопада 1925-го року у с. Красносільці Збаразького району на Тернопільщині у багатодітній сім'ї. Навчався у місцевій школі. 16-літнім юнаком під час німецької окупації працював продавцем у сільській кооперації. Як тільки-но відкрилася у м. Збаражі середня школа торговельного профілю, став її учнем (нині це СШ № 1).

На території сіл Красносільці, Капустинці, Капустинецький Ліс, Чорний Ліс, Розношинці, а пізніше й

Базаринці, у 1942-43 рр. організував осередок ОУН юнацтва, очолював його як підрайоновий під егідою районного В. Телев'яка, про якого є згадка в Літописі УПА.

У лиховісній війсьній круговерті опинився у німецькій армії, а після капітуляції Німеччини – в полоні в Італії (займався фотографуванням), в Англії (організовував продаж українських книжок та часописів з різних країн світу).

У 1948 р. був звільнений з полону. Активно включився в українське суспільно-громадське життя на території Великобританії: був членом Союзу українців Британії і ветеранської організації.

У 1951 р. переїхав у Канаду у м. Форт-Віллям (тепер Тендер Бей, Онтаріо). Працював продавцем взуття, заступником менеджера, менеджером відділу взуття впродовж 11 років, а у 1965 р. заснував власну фірму, що розширилася до трьох крамниць. У 1984 р. заснував відділ крамниць, працюючи у власному бізнесі до 1993 р.

І в Канаді відразу включився в громадське життя міста: став співзасновником Станиці Братства бувших вояків Української Дивізії Української Національної Армії і очолив першу Управу у місцевому товаристві «Просвіта», головував 9 років, співав у його хорі.

Як тільки створилося канадське товариство прихильників Руху України за перебудову, очолив його відділ у Тендер Бей. Збаразькому осередку руху допомагав у друкуванні газети «Гомін» і додатку «Вісник Криму» (редактор Мирон Дикий). У 1993 р. організував відділ Канадського фонду «Дітям Чорнобиля» і керував ним 11 років. Допомога йшла 5 лікарням в Україні (зверх 715 тисяч доларів). Збаразькій лікарні надсилав багатофункціональні ліжка, ходулі, постільну білизну, інвалідні візки, інструменти, ксерокс, апарати, у тому числі й апарат для ультразвукової діагностики. І серед них - три машини швидкої допомоги, легковик. Одну із машин швидкої допомоги направили Вишнівецькій лікарні.

За клопотанням Збаразької лікарні за допомогу їй та щорічні шкільні стипендії місцевій школі № 1, став першим почесним громадянином м. Збаража.

За допомогу школі в рідному селі Красносільці був іменований почесним членом педагогічного колективу.

Фінансував книгу «Я – дитина України», газети «Літературна Україна», «Українське слово», конкурс імені Яцика.

Разом з дружиною Орисею був учасником об'єднаного всеканадського хору на відкритті пам'ятника Т. Г. Шеченку у Вінніпезі. На відкритті пам'ятника у Вашингтоні мав відзнаку «Преса» для фотографування подій зблизька.

Дружина Орися керувала хором місцевої церкви. Ілля був його учасником, згодом увійшов до церковної управи, став заступником голови, а далі – головою управи церкви св. Володимира впродовж 12 років. За особливі заслуги одержав грамоту митрополита.

Коли Україна стала незалежною, сім'я могла вільно відвідувати батьківщину. Ілля побував на Україні не менше шести разів, дружина – чотири. Привозив Яремчук сина, дочку, внучку, налагоджувалися родинні і громадські зв'язки.

У Києві разом з дружиною був учасником першого Всесвітнього форуму українців.

З нагоди 75-річчя рідної школи № 1 м. Збаража залишив заповіт: додати з сімейного фонду на наступні 10 років до 400 ще 600 доларів: 300 – найкращим знавцям української мови, 300 – найкращим знавцям історії України. Премії вручаються на святі останнього дзвоника та випускного балу.

Іллі Петровича Яремчука не стало 23-го травня 2015-го року.

[Про Іллю Яремчука] [Текст] // Духовний оберіг: зб. спогадів: публіц. вид / упоряд. М. Мурміль. – Львів, 2006. – С. 27-28, 107: фотогр.

Рутецька, О. Ілля Яремчук: «Чим можу, допомагаю землі, де мене виколисала ненька» [Текст] / О. Рутецька // Рутецька, О. Життєві спалахи / О. Рутецька. – Чернівці, 2017. – С. 74-79.

Рутецька, О. Неповторний слід [Текст]: поема / О. Рутецька // Рутецька, О. Рути цвіт / О. Рутецька. – Чернівці, 2005. – С. 50-59.

Рутецька, О. Родинні обереги [Текст]: Іллі Яремчуку на 85-ліття / О. Рутецька // Рутецька, О. Барви життя / О. Рутецька. – Чернівці, 2017. – С. 35-36.

Рутецька, О. Сердечне вітання [Текст]: вірш / О. Рутецька // Рутецька, О. Барви життя / О. Рутецька. – Чернівці, 2007. – С. 63.

Бачинський, Я. Дар з Канади [Текст] / Я. Бачинський // Свобода. – 2000. – 19 лют.

Гриб, В. Щедрий дар з Канади [Текст] / В. Гриб // Народне слово. – 2000. – 21 січ.

Найко, М. Милосердний самарянин із Канади [Текст] / о. М. Найко // Народне слово. – 2003. – 3 жовт.

Нечаєва, Л. Світовий чемпіонат лижників [Текст]: вісті з Тандер Бей / Л. Нечаєва // Спортивна газета. – 1995. – 27 берез.

Пригорницький, Ю. Добротворці з міста Тандер Бей [Текст] / Ю. Пригорницький // Літературна Україна. – 1994. – № 31.

Рутецька, О. Вишита сорочка [Текст]: новела / О. Рутецька // Наш день. – 2018. – 5-11 верес.

Рутецька, О. Ілля Яремчук [Текст] / О. Рутецька // Сила слова. – 2018. – № 96. – листоп.

Дем'янова, І. Яремчук Ілля Петрович [Текст]: [біогр.] / І. Дем'янова // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2009. – Т. 4 (додатковий) А. – Я. – С. 760-761.

Яремчук Ілля Петрович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 23-24.

Ілля Яремчук: «Чим можу, допомагаю землі, де мене виколисала рідна ненька» [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2006. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2014/10/30/illya-yaremchuk-chym-mozhu-dopomahayu-zemli-de-mene-vykolysala-ridna-nenka/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 14. 02. 2019.

Міська рада висловлює співчуття родині почесного громадянина Збаражжя Іллі Яремчука [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу:

10 листопада

60 років від дня народження *Кравчука Володимира Ярославовича* (10.11.1960) – поета, літературознавця.

Володимир Кравчук народився 10 листопада 1960 року в с. Добромірка, Збаразького району Тернопільської області. Закінчив сільську школу, лікувальний факультет Кременецького медичного училища. У 1986 році брав участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Закінчив Харківський фінансово-економічний інститут. Працював санітарним лікарем в Збаразькій санепідемстанції. З грудня 2007 по березень 2009 рр. працював редактором районної газети «Народне слово», а нині – керівник літературно-мистецької студії «Рушник» при Збаразькому РБК. З під легкої руки Володимира Кравчука світ побачив літературно-мистецький збірник «Рушник» (2001). У нього ввійшли твори авторів мальовничої Збаражчини, а в 2006 році світ побачило друге видання збірника «Рушник».

В. Кравчук лауреат літературної премії імені Іванни Блажкевич (2000), лауреат літературної премії імені Володимира Вихруща (2001), дипломант італійського часопису «Нові дні» (2006), лауреат премії журналу «Літературний Тернопіль» (2010).

Друкувався в альманасі «Вітрила-80», колективному збірнику «Веселий ярмарок», у журналах «Дзвін» («Жовтень»), «Перець», «Малютко», «Тернопіль», «Вітчизна». Свої твори також друкував у часописах Латвії, Італії, США, Австралії. Володимир Кравчук багато працює в царині дитячої

поезії. Окремі твори з цієї тематики брали участь в Міжнародному конкурсі талановитої молоді «Гранослов» в м. Київ. Вірші Володимира Кравчука покладені на музику, яку написали Ю. Бірковий, В. Добровольський, Л. Панюс (м. Теребовля).

Із 1998 року – член Національної спілки журналістів України, а з 1999 – Національної спілки письменників України.

Кравчук, В. Фата розлуки [Текст]: вірші / В. Кравчук. – Збараж: Рушник, 2005. – 16с.

Кравчук, В. Снопеліле озеро [Текст]: вибране / В. Кравчук. – Тернопіль: Терно-граф, 2010. – 108 с.

Кравчук, В. Для дівчаток і хлоп'ят вузлик віршиків до свят [Текст]: вірші / В. Кравчук. – Тернопіль: Богдан, 2011. – 24 с.

Кравчук В. Схудла баба снігова [Текст] : вірші / В. Кравчук ; худож. О. Бадьонна. – Тернопіль : Богдан, 2011. – 16 с. : кольор. іл.

Кравчук, В. Бігло садом Віршеня [Текст] : вірші / В. Кравчук. – Тернопіль : Богдан, 2014. – 24 с. : кольор. іл.

Кравчук, В. Сивий жайвір висіває пісню [Текст]: вірші старі і нові / В. Кравчук. – Тернопіль: Терно-граф, 2018. – 123 с.

Кравчук, В. «Гасили осінь лебеді крильми...» [Текст]: [вірші] / В. Кравчук // Вільне життя. – 2010. – 10 лист. – С. 6.

Кравчук, В. «Поклик Слова – найп'яніша знада» [Текст]: вірші / В. Кравчук // Літературний Тернопіль. – 2010. – № 4. – С.18-20.

Кравчук, В. А троянда пізня, то найкраща пісня... [Текст]: з нових поезій / В. Кравчук // Народне слово. – 2002. – 1 лист. – С. 3.

Кравчук, В. Вечеряє надщерблена сім'я [Текст]: українському жіноцтву, яке роз'їхалось в добровільне рабство присвячую / В. Кравчук // Народне слово. – 2002. – 1-7 січ. – С. 4.

Кравчук, В. Вірші для дітей [Текст] / В. Кравчук // Тернопіль. – 1992. – додаток № 4. – С. 28.

Кравчук, В. Віче [Текст]: вірш / В. Кравчук // Народне слово. – 1992. – 27 жовт. – С. 3.

Кравчук, В. Жити у слові [Текст]: [письменник про письменника Б. Харчука] // Народне слово. – 2006. – 8 верес. – С. 5.

Кравчук, В. Із дитячих збірок. Зі збірки «Фата розлуки» [Текст]: вірші / В. Кравчук // Свобода. – 2007. – 13 жовт. – С. 8.

Кравчук, В. Побратиму [Текст]: вірш: [присвячений світлій річниці І. Філіка] / В. Кравчук // Народне слово. – 2009. – 6 лют. – С. 3.

Кравчук, В. Правда і брехня [Текст]: притча / В. Кравчук // Народне слово. – 2000. – 31 берез. – С. 3.

Кравчук, В. Шевченко на Майдані [Текст]: поезія / В.Кравчук // Народне слово. – 2014. – 7 берез. – С.8.

Кравчук, В. Володимир Кравчук: «Гірчить солодка жінка, наче кава, що мліє в чашиці, мов у сповитку...» [Текст]: [інтерв'ю] / пров. А. Кушнірук // Свобода. – 2007. – 13 жовт. – С. 8.

Кравчук, В. Поет, літературознавець, публіцист Володимир Кравчук зустрічає життєвий ювілей [Текст] / В. Кравчук (краєзнавець, прим. уклад.) // Народне слово. – 2015. – 6 листоп. – С.8: фотогр.

Михайлюк, С. Бентежна мелодія слова [Текст]: [у члени Спілки письменників прийнято Володимира Кравчука] / С. Михайлюк // Вісник історії краю. – №11-12. – С. 7.

Огіньська, Т. Молодші школярі познайомилися з творчістю Володимира Кравчука [Текст] / Т. Огіньська // Народне слово. – 2014. – 13 черв. – С. 3: фотогр.

Премію Іванни Блажкевич присуджено поету-збаражанину, члену Національної спілки письменників та журналістів – Володимиру Кравчуку [Текст] // Народне слово. – 2002. – 1 січ. – С. 3: фотогр.

Семеняк, В. Неймовірного чару і краси птахи світла [Текст] / В. Семеняк // Літературний Тернопіль. – 2011. – №1. – С. 76-78. – Рец. на кн.:

Кравчук, В. Снопеліле озеро [Текст]: вибране / В. Кравчук. – Тернопіль: Терно-граф, 2010. – 108 с.

Сиско, І. Квіти визнання та надії – для Володимира Кравчука [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2005. – 18 листоп. – С. 4: фотогр.

У поета золота душа [Текст]: [Володимиру Кравчуку – 40] // Народне слово. – 2000. – 10 листоп. – С. 2: фотогр.

Філик, І. «День Кисва» у Збаражжі [Текст]: [вручення членських квитків Національної спілки письменників України І. Горбатову (посмертно) і В. Кравчуку] // Народне слово. – 1999. – 19 лист. – С. 4: фотогр.

Філик, І. Італійські диплом і медаль Володимиру Кравчуку [Текст] / І. Філик // Народне слово. – 2007. – 18 січ. – С. 4.

Хрін, В. «Так хочеться, щоб ніжність не зів'яла» [Текст]: [про письменника В. Кравчука] / В. Хрін // Народне слово. – 2006. – 20 жовт. – С. 2: фотогр.

Хрін, В. Володимир Кравчук зустрівся з діворою [Текст] / В.Хрін // Народне слово. – 2011. – 3 черв. – С. 4: фотогр.

«Дарую Вам тепло душі своєї» [Текст]: реком. бібл. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2010. – 17 с.: фотогр.

Кравчук Володимир Ярославович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2014. – С. 40-45: фотогр.

Володимир Кравчук [Текст]: [біографія] // Письменники Тернопілля. Члени Національної спілки письменників України: бібліограф. довід. – Тернопіль: Терно-граф, 2010. – С. 58: фотогр.

Кравчук Володимир [Текст]: [біографія, бібліографія] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж: [б.в.], 2015. – С. 31-34: фотогр.

Кравчук Володимир Ярославович [Текст] // Лауреати літературних премій – наші земляки: бібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2006. – С. 12-15.

Кравчук Володимир Ярославович [Текст] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж: [б.в.], 2005. – С. 33-34.

Барна, В. Кравчук Володимир Ярославович [Текст]: [біографія] / В. Барна // Тернопільський Енциклопедичний словник. Т.2: К-О. – Тернопіль, 2005. – С. 214: фотогр.

Кравчук Володимир Ярославович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 41-43.

Володимир Ярославович Кравчук [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Кравчук_Володимир_Ярославович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2019.

Кравчук Володимир Ярославович [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/2010-04-08-14-16-43/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2019.

Населені пункти Збаражчини

смт Вишнівець

(625 р. з часу першої писемної згадки)

Старовинне містечко **Вишнівець** Збаразького району Тернопільської області розташовалося на берегах річки Горинь. У **1395** р. зустрічаємо першу писемну згадку про це поселення, коли власником містечка з ласки литовського князя Вітовта став Дмитро Корибут. Останній збудував тут замок на березі ріки. Містечко славиться родинним гніздом магнатів Вишневецьких (у їх власність містечко перейшло приблизно з середини XV ст.). Звідси родом і сам Дмитро Вишневецький (Байда).

Десь наприкінці XV ст. Вишнівцю було надано магдебурзьке право. Значних руйнувань поселення зазнало під час набігу татар 1494 р. Починаючи з 1569 р., будучи у складі Речі Посполитої, поселення стає значним торговельним і культурним осередком південної Волині. Не оминули містечко і події національно-визвольної боротьби під проводом Богдана Хмельницького. У 1651 р. жителі Вишнівця пережили великий голод. Зазнало містечко і руйнувань від частих набігів турецько-татарських орд (1653 р., 1657 р., 1658 р., 1672 р.). У 1720 р. князь Михайло-Серватій Вишневецький перепланував замок на палац (він і зберігся до наших часів). Після смерті Вишневецького у 1744 р. маєтність переходить у власність князів Мнішеків. З 1793 р. згідно поділу Речі Посполитої Вишнівець переходить до складу Російської імперії, а згодом стає волосним центром Кременецького повіту Волинської губернії. 1852 р. принцеса Абамелек купує Вишнівець у графа Анджее Мнішека, та вже у 1857 р. палац переходить у володіння графа Володимира де Броель-Платер, а у 1876 р. – графа Толля. Князі Вишневецькі та їх нащадки зібрали чималу бібліотеку у 15 тисяч томів, серед них було багато старовинних автентичних документів. 1876 р. бібліотеку викупив граф Толль, однак не вберіг її.

Не оминули містечко події першої та другої світових війн (у замку розташовувались то жандармерія, то німецьке гестапо...). У 20-тих роках XX ст. палацовий комплекс був відбудований (архітектор – В. Городецький). З 1925 р. у головному корпусі палацу

розташувався музей. Однак все історично цінне вивезли у Росію (Москву) у 1940-их роках. Під час другої світової війни палац знову зазнав руйнувань, а капітальний ремонт будівлі відбувся у 1950-ті роки. 1995 р. перед палацом встановлено монумент на честь Дмитра Байди Вишневецького. У повоєнні роки містечко відбудовувалось, а нині **Вишнівець** – мальовниче селище у незалежній Україні, багате своїм історичним минулим.

Великі Вікнини

(475 р. з часу першої писемної згадки)

Великі Вікнини – село у Збаразькому районі Тернопільської області.

Розташоване на річці Самець, на півночі району. Центр сільради, якій підпорядковані села Котюжини та Малі Вікнини. До села приєднано хутір Ковалівка. Хутір Княжина виключений з облікових даних у зв'язку з переселенням жителів.

На території Великих Вікнин виявлено поселення IX–VII ст. до н. е., пам'ятки черняхівської та давньоруської культур.

Перша писемна згадка – **1545 р.** як помістя Д. Вишневецького.

Є церква святого Великомученика Георгія Побідоносця та дзвіниця (1741; дерев'яна), дім молитви АСД (1998 р.; кам'яний).

- Був костел, фрески якого оздоблював у 1764–1764 рр. маляр з Холму Агорн Андрій. пам'ятний хрест на честь запровадження християнства у Київської Русі (1903),
- пам'ятник полеглим у німецько-радянській війні воїнам-односельцям (1972; скульптор І. Козлик).
- пам'ятник воїну-афганцю Олексію Маньковському, також присвячена меморіальна табличка закріплена на школі.

Діють загальноосвітня школа I–III ступенів, Будинок культури, бібліотека, амбулаторія сімейного лікаря, ТОВ «Славутич».

У 2000 році створений зразковий аматорський танцювальний колектив «Візерунок».

Колодно

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Колодно – село Збаразького району Тернопільської області, центр сільської ради. До Колодного приєднано хутір Жолоби. Хутір Стадарня було знято з обліку у зв'язку із переселенням жителів. Розташоване на лівому березі річки Гнізна, за 12 кілометрів на північ від районного центру – міста Збаража. Частина Колодного, Лісовиччина, роозташована південніше, за 10 кілометрів від міста, колись було окремим селом. Перша писемна згадка про Колодне сягає 1465 року. Згідно з актом про перерозподіл земель між князями Збаразькими Семеном, Солтаном і Васиєм, до князя Семена відійшло місто Колодень, а сам він отримував титул князя Колодненського. У 1518–1545 роках містечком володів князь Острозький. У 1545 році його захопив краківський каштелян Ян Амор Тарнавський – засновник Тернополя. У 1589 році на Колодень напали татари, відтоді поселення – село. Під час Визвольної війни проти польського поневолення під проводом Богдана Хмельницького жителі села брали участь у облозі Збаразького замку. Від Острозьких Колодне перейшло у власність до Цетнерів, від них у 17 столітті до Свейковських. У 19 столітті селом володів граф Грохольський. У 1894–1895 роках у Колодному була епідемія холери. В кінці XIX – на початку XX століття діяли «Просвіта», «Рідна школа», «Сільський господар» та інші українські національні організації. В 1969 році споруджено пам'ятник полеглим у німецько-радянській війні воїнам-односельчанам. В селі діють загальноосвітня сільська школа I–III ступенів, АЗПСМ (амбулаторія загальної практики сімейної медицини), клуб, бібліотека, відділ зв'язку. Є церкви: Святого Михаїла (1575, дерев'яна), реставрована у 1991 році, а також кам'яна Святого Миколая з XVIII століття. Є також Дім молитви, споруджений у 1990-их роках. 17 листопада 2013 року відбулося освячення Свято-Михайлівського храму, таїнство звершив постійний член Священного синоду УПЦ КП, митрополит Черкаський та Чигиринський Іоан. У селі народились: український художник та лікар М. Качуровський; правник, заслужений юрист України та меценат В. Присяжнюк.

Старий Вишнівець

(625 р. з часу першої писемної згадки)

Старий Вишнівець – село в Збаразькому районі Тернопільської області. Розташоване на річці Горинь, на півночі району. Центр сільради, якій підпорядковано села Кинахівці, Мишківці, Поляни та Федьківці. До Старого Вишнівця приєднано хутори Кухаруки та Липник. У зв'язку з переселенням мешканців хутори Андрушуки, Масольщина та Ялинець виведені з облікових даних.

Від вересня 2015 року ввійшло у склад Вишнівецької селищної громади.

Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки середнього та пізнього палеоліту, трипільської і черняхівської культур. Перша писемна згадка – **1395 рік**, коли було побудовано замок на території села Старий Вишнівець. Льохи та підземні ходи цього замку збереглися і донині

Старий Вишнівець згадується в Акті від 9 липня 1463 року за яким брати Василь, Семен і Солтан поділили між собою князівське володіння.

У 1494 році, після нападу татар, фортеця зруйнована, а населення забрали в полон. Незабаром фортецю відбудовано.

У 1738 році князь Михайло Сервацій Вишневецький збудував у Старому Вишнівці, на правому боці Горині, ансамбль костюлу Святого Станіслава із дзвіницею. Побудований він у стилі раннього класицизму.

Діяли «Просвіта», «Сільський господар» та інші товариства. Є геологічна пам'ятка природи місцевого значення «Місце знахідок решток мамонта».

Споруджено пам'ятник жертвам нацизму (1988). Працюють ЗОШ I–III ступенів, Будинок культури, бібліотека, ФАП, відділення зв'язку, торговельний заклад.

Чернихівці

(680 р. з часу першої писемної згадки)

Чернихівці – село у Збаразькому районі. Центр громади. Розташоване на берегах р. Гнізна. Перша писемна згадка – **1340**; 1463 р. згадано, як Чернихів, 1523 – як місто, що мало замок. Унаслідок татарських нападів 1474, 1521, 1527 і 1589 містечко занепало. XVI ст. в Чернихівцях діяв Василянський монастир із чудотворною іконою Пресвятої Богородиці. У щоденнику У. Вердума за 1672 рік населений пункт згадано, як село з замком. 1831 – пошесть холери (збереглися пам'ятні хрести). Наприкінці XIX ст. – один з центрів килимарства. Діяли "Просвіта", "Союз українок" та інші товариства, кооперативи. 6 липня 1941 – 7 березня 1944 років під німецько-фашистською окупацією.

Є церква Пресвятої Трійці (1768, мурована; збереглася частина ротонди (друга половина 13, початок 14 ст.), котру використовують як захристія), капличка (1990-і рр.), п'ять давніх і дві нових фігури, зокрема св. Теклі, Матері Божої, св. Миколая. Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у радянсько-німецькій війні (1989), насипано символічну могилу Борцям за волю України (1991, реставровано 2006 за кошти І. Мазуренка та З. Чернецького), встановлено пам'ятний знак на честь скасування панщини (1848, відновлений 1990) та меморіальну таблицю на честь перебування І. Франка (1991).

Працюють ЗОШ I-III ступенів, дитячий садок, будинок культури, бібліотека, АЗПСМ, торгові заклади, стоматологічний кабінет, земельні паї орендують фермерські господарства "Земля", "Колосок", "Нива".

У Чернихівцях народилися: А. Грицуняк, В. Джус, К. Мазуренко, М. Мечник, М. Січинський, М. Ратушний, Р. Бойко, І. Вітенько. Перебували І. Франко (1895, 1897), А. Шептицький (1906). Поблизу Черниховець виявлено археологічні пам'ятки висоцької культури. Є ботанічна пам'ятка природи місцевого значення Черниховецькі липи (0,045га).

Про село у 2013 р. видав книгу М. Петришин "Чернихівці: відомі й забуті сторінки історії (1463-2013)".

Чорний ліс

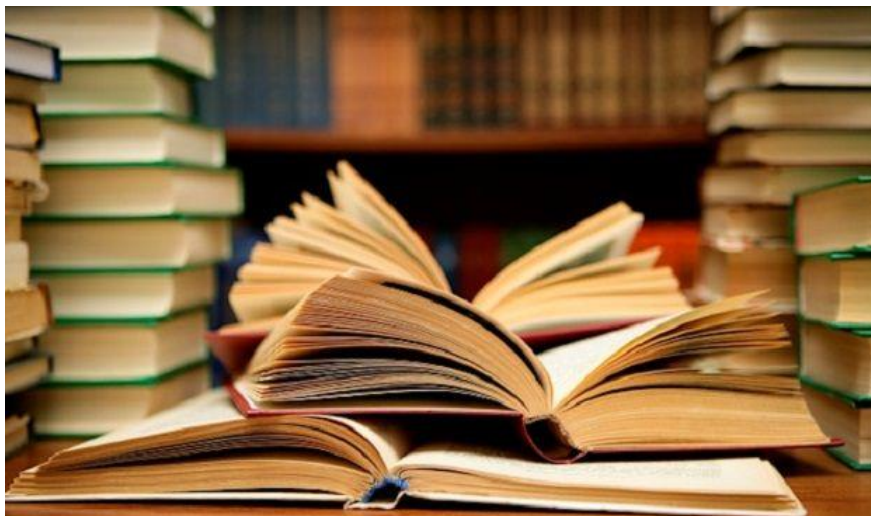
(115 р. з часу першої писемної згадки)

Чорний Ліс – село в Збарзькому районі Тернопільської області. Засноване в **1905** році. Розташоване в центрі району. Підпорядковане Базаринецькій сільраді. Вже в кінці XIX (після 1896 р.) – на початку XX століття внаслідок розпродажу панських маєтків Збарзького ключа Тадеушем Нементовським жителі з навколишніх сіл (Залужжя, Базаринці, Красносільці, Тарасівка та ін.) почали скуповувати ділянки землі і лісу, корчувати дерева, будувати селянські хати та обробляти землю. Що стосується заснування села Чорний Ліс, то ряд авторів (Грозовський, Ющишин) силяється додумки, що першим поселенцем села був Максим Волощук (в дійсності Максим Олещук), який, на їх думку, переселився в кінці XIX на початку XX століття. Будинок побудований у 1894, стодола і стайня – в 1900 роках. Це були перші будівлі на території Чорного Лісу. З часом, до Чорного Лісу переселилося ще декілька родин з навколишніх сіл, які також купили тут землю. Згодом нижче сучасного костьола була викопана криниця, яка була єдиним джерелом питної води. Сюди мешканці села приходили прати, напувати худобу і т.п. Пізніше, кожен господар намагався викопати свою власну криницю, або вибити «помпу». Національний та релігійний склад мешканців Чорного Лісу складався переважно з українців та поляків, практикувалися змішані шлюби. До 1939 року в селі було побудовано костюл та церкву, засновано осередок "Просвіти" та УНДО, проводилися фестини, та фольклорні заходи, функціонувала читальня. Після поселення в Чорному Лісі першого поселенця – Максима Олещука, землі та ліс у почали купувати і інші заможні люди, як української, так і польської національності. Одним з перших поселилася в Чорному Лісі родина Плавущьких. З тих пір починають зароджуватися елементи культурно-релігійного життя. З 1569 по 1772 рік на околиці Чорного Лісу, який тягнувся до Залозецького шляху, було місце виконання смертних вироків через повішання і мало назву "Krenci 62 glowy" (скручувати голови) на місці будівлі комбикормового заводу. Це був невисокий, до 1 метра, круглий насип в діаметрі до 4 метрів на якому знаходилися шибениця. Страчених хоронили там же, тому на цьому місці часто "чіплявся блуд". Смертні вирoki відмінили за панування Австрії. В

кінці XIX ст. Бенедикт Понічковський встановив там дві фігури Спасителя і Богородиці на одному постаменті. Ці фігури були частково пошкоджені під час I-ї світової війни і цілковито знищені після II-ї. На західній околиці села Чорний Ліс знаходиться місцевість з топонімічною назвою "Попівщина". Існує декілька версій походження цієї назви. У 1756 році Олександр Галецький записав бернардинам Збаразького монастиря сад в Чорному Лісі. В цій самій місцевості у 1789 році граф Вінцентій Потоцький подарував бернардинам город разом із садом і частину лісу в місцевості Чорний Ліс. Офіційно про це монастир був повідомлений 7-го червня того ж року управителем залужанських лісів Яном Бораковським. Можливо, саме з цим і пов'язана назва місцевості на західній околиці Чорного лісу – "Попівщина". Інша версія походження цієї назви випливає з того, що землями на південний захід від Чорного Лісу володів відомий на Збаражчині і за її межами пасічник Євген Білінський. Північніше Збаража (на західній окраїні Чорного Лісу) з 1772 року, після Першого поділу Польщі було встановлено кордон між Австрією і царською Росією, який проіснував до початку I-ї світової війни 1914 року. Остаточний кордон оформився з 1795 року і проходив по р. Збруч і став добре охоронятися лише після російсько-французької війни 1812 року. Від Збаража до російської границі було 6 кілометрів. На кордоні була, так звана, переходова буда, через яку можна було легально переходити до Росії, очевидно, хто мав перепустку. На австрійському боці були пости жандармерії і скарбової (митної) сторожі, що відповідно перевіряли перепустки та крам, який перевозився через кордон. У 1877 р. 63 кількості митних установ Радзивилівського митного округу збільшено на одну одиницю - поблизу села Колодного почала функціонувати Збаразька митна застава. Побіч цих установ була корчма, де могли зупинятися мандрівники та контрабандисти, що таємно і нелегально перетинали кордон в обидва боки. В цій корчмі вони іноді залишали більшу частину зароблених грошей (рублів та ринських). Всі ці будівлі називалися Збаразька Буда. На російському боці були пости митного і паспортного контролю, а крім того казарми для митників і солдатів-"об'їзджиків". Недалеко села Шимківці, між Капустинцями і Чорним Лісом стояла військова частина російської прикордонної сторожі, були конюшні, казарми, склади та інші допоміжні будівлі. Звідси направлялися парні дозорці (піші і кінні) на встановлені прикордонні смуги. Безпосередньо в с. Шимківці розміщувався гарнізон солдат-прикордонників чисельністю до взводу, а місце

жителі називали його просто "пост". В серпні 1914 року, з початком I-ї світової війни, кордон практично перестав існувати. В період панування Польщі на території Чорного Лісу було фактично відновлено вищезгаданий нами кордон. В 1932 році польський уряд заклав на Волині всі читальні "Просвіти". Був зроблений штучний кордон між Волинню і Галичиною, так званий – "Сокальський кордон". По колишньому російсько-австрійському кордоні встановлено окремі митниці і пункти перевірки. Слово "Україна" замінене на "Малопольща", а місцеве населення поляки називали "холопами" та "бидлом". "Сокальський кордон" простягався від міста Сокаля по галицько-волинській межі. Це був умовний термін для визначення адміністративної межі між Галичиною і українськими північно-західними землями (Волинню і Холмщиною), за польської окупації 1920-1939 років. З метою розбити і послабити життя українців в Польщі, влада не дозволяла поширення українських установ і організацій, які діяли в Галичині за "Сокальським кордоном" (культ.-освітні: "Просвіта", "Рідна школа"; суспільні: "Союз українців" та ін.; руханкові: "Січ", "Луг", "Сокіл"). Конкордат Польщі з Апостольською столицею з 1925 року обмежив діяльність греко-католицької церкви Галичини і підпорядкував її римо-католицьким єпископам. Було утруднено також поширення за межі "Сокальського кордону" української книжки, преси, що появлялась на Галичині і навіть обмін української людності. Однак на території бувшої Австро-Угорщини польською владою вводились деякі послаблення. В Чорному Лісі в 30-х роках було засновано при читальні аматорський гурток та хор. Місцеві аматори сцени ставили такі вистави як "Назар Стодоля", "Сватання на Гончарівці", "Мартин Боруля" та інші, відбувалися концерти присвячені пам'яті Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка. Як описує Микола Грозовський, у читальні було організовано курси крою і шиття, а на господарстві Гудими часто проводили фестини. Діяльними членами просвіти були родини Ковальчук, Комендат, Гудими, Оля і Соня Ванькевич. В селі було відкрито однокласову школу з чотирма відділами. Учителями були Василь Кульчицький, Вероніка Романюк (Баб'як), пані Чернокольська, Галина Возна, пані Бобиляк. В 1924 році в цій школі навчалось 32 учні (з них 18 латинників (поляків) та 14 греко-католиків), 23 сироти. У 1927 рік в селі було 100 греко-католиків, в 1934-1935 навчальних роках – 46 учнів, а на 1940-1941 роки – 23. Після приходу у 1939 році перших "совітів" початкову школу було переведено з польської на українську мову навчання. Цікаві

матеріали про чорноліську "Просвіту" наводить М. Грозовський у своїй книзі "Чотири села над Гнізною". Йому потрапили до рук у державному центральному історичному архіві м. Львова матеріали про діяльність товариства. У селі є церква Всіх Святих (1934, кам'яна), костюл (1913, нині діючий).

Список використаної літератури

Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – 74 с.

Збараж: події, дати, імена [Текст]: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. – 80 с.: фотогр, іл.

Літературна Збаражчина [Текст]: реком. бібліогр. покажч. / Терноп. обл. від-ня Всеукр. громад. орг. «Укр. бібл. асоц.», Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. П. Сороки. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. – 208 с.: фотогр.

Література землі Збараської: бібліогр. посібн. / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж: [б.в.], 2005. – 50 с.

Література землі Збараської [Текст]: бібліогр. посіб. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2005. – вип. 3. – 61 с.

Малевиц, А. П. Літопис землі Збараської [Текст]: краєзн.- історик. вид. із серії «Збаражчина». – Збараж, 1996. – 80 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст] / передмова Г. Яворського. – Тернопіль: Збруч, 2004. – Т. 1. А-Й. – 696 с.,
2005. – Т. 2. К- О. – 706 с.,
2008. – Т. 3. П – Я. – 708 с.,
2009. – Т. 4. (додатковий) А – Я. – 788 с.

ЗМІСТ

1. Перелік основних ювілейних і пам'ятних дат року	4
2. Збаразький літопис від сивої давни	6
Літопис Вишнівця	14
3. Перелік імен, що не увійшли до основного списку	17
4. Землі Збаразької славетні люди	
Гевко Б. М.	27
Вербовецький В. А.	30
Маслюк В. П.	23
Хрін В. Ф.	35
Поліха І. З.	37
Багрій П. Ф.	39
Левків Т. Б.	42
Кіріндась В. Г.	45
Смакула О. Т.	49
Малевич А. П.	53
Яремчук І. П.	56
Кравчук В. Я.	60
5. Ювілейні дати населених пунктів Збаражчини	49
Вишнівець	64
Великі Вікнини	65
Колодно	66
Старий Вишнівець	67
Чернихівці	68
Чорний Ліс	69
6. Список використаної літератури	73